

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**SAVUNMA MEKANİZMALARININ KARDEŞ SAYISI
VE DOĞUM SIRASINA GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mehmet ARAS

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN

İstanbul - 2021

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Mehmet ARAS
Tezin Dili : Türkçe
Tezin Adı : Savunma Mekanizmalarının Kardeş Sayısı ve Doğum Sırasına Göre İncelenmesi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 24.02.2021

Sayfa Sayısı : 83

Tez Danışmanları : Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN

Dizin Terimleri : Savunma Mekanizmaları, Kardeş Sayısı, Doğum Sırası

Türkçe Özet : Çalışmamızın amacı, kardeş sayısı ve doğum sırasını savunma mekanizmaları açısından incelemektir. Diyarbakır ve Antalya illerinden elde edilen verilerle iki ayrı örneklem grubu ile çalışılmıştır. Diyarbakır'dan 143 (%47,7) kişi, Antalya'dan 157 (%52,3) kişi olmak üzere toplam 300 kişinin verileri katılmıştır. 1994-2000 yılları arasında doğan katılımcıların yaş ortalaması 1997.22(\pm 1.59) yıl; 153'ü (%51) kadın, 147'si (%49) erkektir. Çalışmamızda veri toplama aracı olarak cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve doğum sırası bilgilerin sorulduğu sosyodemografik bilgi formu ile Andrews ve arkadaşları (1993) tarafından geliştirilen yirmi savunma mekanizmasını ölçen Savunma Biçimleri Testi (SBT-40) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmış olup; bağımsız örneklem t-test, tek yönlü ANOVA, Post-Hoc test olarak Bonferroni ve Pearson korelasyon analizleri uygulanmıştır. Diyarbakır ve Antalya'dan alınan örneklem grupları arasında cinsiyete göre farklılaşma olup olmadığına bakmak için bağımsız örneklem t-test; kardeş sayısı ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiye bakmak için Pearson korelasyon analizi; doğum sırasına göre savunma

mekanizmalarını karşılaştırmak için tek yönlü ANOVA ve post hoc testi olarak Bonferroni kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık derecesi 0.05 olarak alınmıştır.

Sonuçlara göre, gruplararası cinsiyete göre farklılaşma bulunmaktadır. Diyarbakırda yaşayan kadınlar Antalya'da yaşayan kadınlara oranla ilkel mekanizmaların çoğunu (yansıtma, pasif saldırganlık, fantezi, yer değiştirme, bölünme, rasyonelleştirme, bedenselleştirme); nevrotik mekanizmalardan yapma bozma ve karşıt tepki geliştirmeyi; olgun mekanizmalardan mizahı daha çok kullanmaktadır. Diyarbakır'da yaşayan erkekler Antalya'da yaşayan erkeklere göre nevrotik mekanizmalardan yapma bozmayı ve ilkel mekanizmalardan bedenselleştirmeyi daha çok kullanmaktadır. Kardeş sayısı ve savunma mekanizması arasındaki ilişkiyi analiz eden Pearson korelasyon analizinden sonra, Diyarbakır örneğinde mizah, beklenti, altruizm, pasif saldırganlık, dışa vurma ve bedenselleştirme mekanizmaları kardeş sayısı ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Antalya örneğinde kardeş sayısı ile mizah ters yönde; dissosiyasyon pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Diyarbakır örneğinin doğum sırasına göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre olgun mekanizmalardan mizah, ilkel mekanizmalardan yansıtma ve pasif saldırganlık doğum sırasına göre değişmektedir. Gruplararası post-hoc analiz sonuçlarına göre, ilk ve ortanca doğan katılımcılar son doğan katılımcılara göre mizahı daha sık kullanmaktadır. İlk doğan katılımcılar ortanca ve son doğanlara göre yansıtma mekanizmasını daha sık kullanmaktadır. İlk doğan katılımcılar son doğan katılımcılara göre pasif saldırganlık mekanizmasını daha sık kullanmaktadır. Antalya örneğinin doğum sırasına göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, altruizm gruplararası değişmektedir. Post-hoc analiz sonuçlarına göre, ortanca doğan katılımcılar ilk doğanlara oranla altruizmi daha sık kullanmaktadır.

Özetle, cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırası savunma mekanizmalarının kullanımı açısından etkin faktörler olarak görülmektedir. Bunun yanında, iki örneklem karşılaştırmasından elde ettiğimiz sonuçlardan hareketle, sosyokültürel faktörlerin de savunma mekanizmalarının gelişimi ve kullanımı açısından belirleyici etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

DAĞITIM LİSTESİ : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Mehmet ARAS

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**SAVUNMA MEKANİZMALARININ KARDEŞ SAYISI
VE DOĞUM SIRASINA GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mehmet ARAS

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN

İstanbul - 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Mehmet ARAS

.../.../2021



İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mehmet ARAS'ın "Savunma Mekanizmalarının Kardeş Sayısı ve Doğum Sırasına Göre İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan *Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN*
(Danışman)

İmza

Üye *Dr. Öğr. Üyesi İshak SAYĞILI*

İmza

Üye *Dr. Öğr. Üyesi Hasan SEZEROĞLU*

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2021

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Çalışmamızın amacı, kardeş sayısı ve doğum sırasını savunma mekanizmaları açısından incelemektir. Diyarbakır ve Antalya illerinden elde edilen verilerle iki ayrı örneklem grubu ile çalışılmıştır. Diyarbakır'dan 143 (%47,7) kişi, Antalya'dan 157 (%52,3) kişi olmak üzere toplam 300 kişinin verileri katılmıştır. 1994-2000 yılları arasında doğan katılımcıların yaş ortalaması 1997.22 (SS= 1.59) iken 153'ü (%51) kadın, 147'si (%49) erkektir.

Çalışmamızda veri toplama aracı olarak cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve doğum sırası bilgilerin sorulduğu sosyodemografik bilgi formu ile Andrews ve arkadaşları (1993) tarafından geliştirilen yirmi savunma mekanizmasını ölçen Savunma Biçimleri Testi (SBT-40) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Gruplar arasında cinsiyete göre farklılaşma olup olmadığına bakmak için bağımsız örneklem t-test; kardeş sayısı ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiye bakmak için Pearson korelasyon analizi; doğum sırasına göre savunma mekanizmalarını karşılaştırmak için tek yönlü varyans analizi ve post hoc test olarak Bonferroni testi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık derecesi 0.05 olarak alınmıştır.

Sonuçlara göre, gruplararası cinsiyete göre farklılaşma bulunmaktadır. Diyarbakırda yaşanan kadınlar Antalya'da yaşayan kadınlara oranla ilkel mekanizmaların çoğunu (yansıtma, pasif saldırganlık, fantezi, yer değiştirme, bölünme, rasyonelleştirme, bedenselleştirme); nevrotik mekanizmalardan yapma bozma ve karşıt tepki geliştirmeyi; olgun mekanizmalardan mizahı daha çok kullanmaktadır. Diyarbakır'da yaşayan erkekler Antalya'da yaşayan erkeklere göre nevrotik mekanizmalardan yapma bozmayı ve ilkel mekanizmalardan bedenselleştirmeyi daha çok kullanmaktadır.

Kardeş sayısı ve savunma mekanizması arasındaki ilişkiyi analiz eden Pearson korelasyon analizinden sonra, Diyarbakır örnekleminde mizah, beklenti, altruizm, pasif saldırganlık, dışa vurma ve bedenselleştirme mekanizmaları kardeş sayısı ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Antalya örnekleminde kardeş sayısı ile mizah ters yönde; dissosiyasyon pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Diyarbakır örnekleminin doğum sırasına göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre olgun mekanizmalardan mizah, ilkel mekanizmalardan yansıtma ve pasif saldırganlık doğum sırasına göre değişmektedir. Gruplararası post-hoc analiz sonuçlarına göre, ilk ve ortanca doğan katılımcılar son doğan katılımcılara göre mizahı daha sık kullanmaktadır. İlk doğan katılımcılar ortanca ve son doğanlara göre yansıtma mekanizmasını daha sık kullanmaktadır. İlk doğan katılımcılar son doğan katılımcılara göre pasif saldırganlık mekanizmasını daha sık kullanmaktadır. Antalya örnekleminin doğum sırasına göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, altruizm gruplararasıda değişmektedir. Bonferroni sonuçlarına göre, ortanca doğan katılımcılar ilk doğanlara oranla altruizmi daha sık kullanmaktadır.

Özetle, cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırası savunma mekanizmalarının kullanımı açısından etkin faktörler olarak görülmektedir. Bunun yanında, iki örneklem karşılaştırmasından elde ettiğimiz sonuçlardan hareketle, sosyokültürel faktörlerin de savunma mekanizmalarının gelişimi ve kullanımı açısından belirleyici etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: kardeş sayısı, doğum sırası, savunma mekanizmaları

SUMMARY

The aim of this study was to examine defense mechanisms according to number of siblings and birth order. Data of 300 participants were obtained from Diyarbakır and Antalya provinces seperately: 143 (47.7%) from Diyarbakır and 157 (52.3%) from Antalya. The mean age of the participants born between 1994 and 2000 was 1997.22 (± 1.59) years; 153 (51%) were female and 147 (49%) were male.

In our study, sociodemographic data form asking gender, age, number of siblings and birth order and Defense Forms Test (SBT-40) developed by Andrews et al. (1993) were used as data collection tools. SPSS 25 version was used for data analysis. The independent samples t-test was used to determine whether there was gender differentiation between the groups; Pearson correlation analysis to look at the relationship between the number of siblings and defense mechanisms; One way analysis of variance and Bonferroni test as post hoc were used to compare defense mechanisms according to birth order. The significance level was taken as 0.05.

According to the results, there is a gender differentiation between the groups. Women living in Diyarbakır have much of the primitive mechanisms compared to women living in Antalya (reflection, passive aggression, fantasy, displacement, splitting, rationalization, somatization); undoing and reaction formation as neurotic mechanisms; humor as mature mechanism. Men living in Diyarbakır use undoing as neurotic mechanism and somatization as primitive mechanism more than men living in Antalya.

After the Pearson correlation analysis, which analyzed the relationship between number of siblings and defense mechanism, humor, expectation, altruism, passive aggression, expression and somatization mechanisms were positively correlated with number of siblings in Diyarbakır sample. Number of siblings were correlated negatively in humor and positively in dissociation in Antalya sample.

According to one way ANOVA results of the comparison of Diyarbakır sample according to birth order, humor from mature mechanisms, reflection from

primitive mechanisms and passive aggression vary according to birth order. According to the results of inter-group post-hoc analysis, first and middle born participants use humor more frequently than the last born participants. The first born participants use the reflection mechanism more frequently than the median and the last born. The first-born participants use the passive aggression mechanism more frequently than the last-born participants. According to ANOVA results regarding the comparison of Antalya sample according to birth order, altruism varies among groups. According to post-hoc analysis results, median born participants use altruism more frequently than first born.

In summary, gender, number of siblings and birth order are seen as effective factors for the use of defense mechanisms. In addition, sociocultural factors have a decisive effect on the development and use of defense mechanisms based on the results obtained from the comparison of two samples.

Key words: number of siblings, birth order, defense mechanisms

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	ix
EKLER LİSTESİ	x
ÖNSÖZ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Problemi	4
1.2. Araştırmanın Soruları	5
1.3. Araştırmanın Hipotezleri	7
1.4. Araştırmanın Amacı	7
1.5. Araştırmanın Önemi	8
1.6. Sayıtlar	9
1.7. Tanımlar	10

İKİNCİ BÖLÜM

KARDEŞ SAYISI VE DOĞUM SIRASI

2.1. Benlik Yapılanması ve Kişilik Gelişimi.....	11
2.2. Kardeş Rekabeti Kavramı	13
2.3. Doğum Sırası Kavramı.....	14
2.3.1. Gerçek Doğum Sırası	15
2.3.2. Psikolojik Doğum Sırası	15
2.4. Kardeş Faktörünün ve Doğum Sırasının Kişilik Gelişimine Etkileri.....	16
2.4.1. Kardeş Faktörünün Etkileri.....	16
2.4.2. Doğum Sırasının Etkileri	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAVUNMA MEKANİZMALARI

3.1. Savunma Mekanizmalarının Tanımı	18
3.2. Savunma Mekanizmalarının Gelişimi	19
3.3. Savunma Mekanizmalarının Sınıflandırılması.....	20
3.3.1. İmmatür Savunma Mekanizmaları.....	21
3.3.2. Nevrotik Savunma Mekanizmaları	23
3.3.3. Olgun Savunma Mekanizmaları.....	24
3.4. Kardeş Sayısı ve Doğum Sırasına İlişkin Çalışmalar.....	25
3.5. Savunma Mekanizmaları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	26

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli	28
4.2. Evren ve Örneklem.....	28
4.3. Veri Toplama Araçları.....	29
4.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	29
4.3.2. Savunma Biçimleri Testi.....	29

4.4. Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi.....	30
4.5. İstatistiksel Yöntemler.....	30

BEŞİNCİ BÖLÜM BULGULAR

5.1. Sosyodemografik Değişkenlere İlişkin Bulgular	32
5.2. Örneklem Grupları Arasında Savunma Mekanizmalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	33
5.3. Savunma Mekanizmalarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	37
5.4. Savunma Mekanizmalarının Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	38
5.4.1. Diyarbakır Örnekleminin Doğum Sırasına Göre Grupiçi Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	38
5.4.2. Antalya Örnekleminin Doğum Sırasına Göre Grupiçi Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	41

ALTINCI BÖLÜM TARTIŞMA

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	49
KAYNAKÇA	51
EKLER.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	65

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ALA	: Alfa Linolenik Asit
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
DHA	: Dokosaheksaenoik Asit
EPA	: Eikosapentaenik Asit
EUIPO	: Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi
FAE	: Fındık Araştırma Enstitüsü
FAO	: Gıda ve Tarım Örgütü
FAOSTAT	: Gıda ve Tarım Örgütü İstatistik Birimi
FİSKOBİRLİK	: Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
GC	: Gaz Kromatografi
HDL	: Yüksek Yoğunluklu Lipoprotein
KOH	: Potasyum Hidroksit
LA	: Linolenik Asit
LDA	: Doğrusal Ayırma Analizi
LDL	: Düşük Yoğunluklu Lipoprotein
MGM	: Meteoroloji Genel Müdürlüğü
MUFA	: Tekli Doymamış Yağ Asitleri
PCA	: Temel Bileşenler Analizi
PUFA	: Çoklu Doymamış Yağ Asitleri
SD	: Standart Sapma
SE	: Standart Hata
SFA	: Doymuş Yağ Asitleri
TİM	: Türkiye İhracatçılar Merkezi
TED	: Tespit Edilemeyen Değer
TGK	: Türk Gıda Kodeksi
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Diyarbakır ve Antalya Örneğine Ait Sayısal Bilgiler	33
Tablo 2. Örneğe Grupları Arasında Savunma Mekanizmalarının Cinsiyete Göre (Kadınlar Arasında) Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	35
Tablo 3. Örneğe Grupları Arasında Savunma Mekanizmalarının Cinsiyete Göre (Erkekler Arasında) Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	36
Tablo 4. Kardeş Sayısı ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki Korelasyon Sonuçları	38
Tablo 5. Diyarbakır Örneğinin Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Betimleyici Bulgular	39
Tablo 6. Diyarbakır Örneğinin Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Analizi Sonuçları	40
Tablo 7. Antalya Örneğinin Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Betimleyici Bulgular	41
Tablo 8. Antalya Örneğinin Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Analizi Sonuçları	43

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Örneklemin Cinsiyet Dağılımı.....	29
--	----



EKLER LİSTESİ

EK-A BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	58
EK-B SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	59
EK-C SAVUNMA BİÇİMLERİ TESTİ	60



ÖNSÖZ

Tezimi tamamlama sürecinde yardımlarını ve anlayışını eksik etmeyen tez daşıyımım Dr. Öğr. Üyesi Erkal Erzincan'a ve eğitimimde emeği geçen, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen çok kıymetli İstanbul gelişim üniversitesindeki hocalarıma ve araştırmaya gönüllü olarak katılan tüm katılımcılara, bu günlere gelmemde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen ve tez süreci boyunca stresli ve sıkıntılı durumlarımda yanımda olan ve sevgileri ile bana güç veren annem, babam, kardeşlerim ve sevgili eşim Esra'ya en içten duygularıyla teşekkür ederim.



GİRİŞ

İnsan gelişiminin temellerini oluşturan önemli faktörlerden biri, bireyin erken dönem yaşantılarından itibaren oluşturduğu duyuş, algılayış ve akabinde ortaya koyduğu davranışlarıdır. Bireylerin davranışlarının altında yatan dinamikleri anlamak için, aile ortamının ve çocukluk yaşantısının özelliklerine hâkim olmak gerekmektedir (O. Özdemir, P. G. Özdemir, Kadak ve Nasıroğlu, 2012, s.567).

İnsanın kişilik özellikleri ve sosyal algıları, sosyal ve toplumsal süreçlerden bağımsız değildir. En küçük sosyal yapı olan ailede, bireyin içinde bulunduğu aile sistemini tanınması, sosyalleşme anlayışına da şekil vermektedir. Bireyin aile içinde, kendi benlik yapısını ebeveynleriyle ve kardeşleriyle değerlendirme süreci farklıdır. Kardeşlerin varlığı ve beraberinde ortaya çıkan doğum sırası, aynı aile sisteminde farklı kişilik yapıları geliştiren bireylerin kardeş sayılarının ve doğum sıralarının kişilik gelişimi üzerinde etkili olabileceği fikrini doğurmuştur.

Erken gelişimsel döneminde aile ve önemli ötekilerle kurulan ilişkinin biçimi, ebeveynlerin tutum ve davranışları, ailenin kişiye sunduğu imkanlar, kişilik gelişiminde rolü olduğu düşünülen unsurlardır (Gürhan, 2018, s.125). Adler'e (1958) göre, sağlıklı kişilik gelişiminde ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkileri, ilgi, sevgi ve korumaya yönelik davranışları, bireyin aile içindeki konumuna göre değişebilmektedir (Eckstein ve Kaufman, 2012, s.62). Özbay (2014)'a göre bireyin aile içinde kendine edindiği konumu etkileyen faktörlerden bir diğeri de, kardeşlerine olan bakış açısı ve kardeşleriyle olan ilişkisinin türüdür.

Suloway (2001), kardeşler arasındaki rekabet psikanalitik yaklaşımdan gelişimsel yaklaşımlara kadar birçok alanın konusunu oluşturduğunu ifade etmiştir. Kardeşlerin varlığı, kardeşler arası doğum sıralamasındaki farklılıklar ve doğum sırası arasındaki zaman diliminin uzunluğu, kardeşler arasındaki ilişkilerde beliren rekabete karşı farklı stratejiler benimsenmesine neden olmaktadır (Zajonc ve Suloway, 2007, s.1188). Bir kardeşin varlığı ve akabinde bir doğum sırasının oluşması, kardeşler arasındaki farklılıkların önemli faktörlerinden biri olarak görülmektedir. Aile sistemi içerisinde kardeşlere sunulan fırsatların farklılığı, bireyler arasındaki kişiliğe özgü farklılıkların

kaynaklarından biridir; bu durum doğum sırası ve kardeşlerin sayısı gibi faktörler üzerinden kavramsallaştırılarak araştırmalara dâhil edilmektedir (Tannenbaum, 2012, s.58).

Bireyin ruhsal gelişimi, bireyin kontrolü dışındaki birçok unsurdan etkilenmektedir. Çalışmamıza konu olan kardeş faktörü ve doğum sırası bu unsurlara örnektir. Diğer yönden, kişinin üzerinde kontrol sahibi olsun ya da olmasın, sahip olduğu aile yapısı, sosyal çevre, biyolojik ve fiziksel farklılıklar gibi faktörler, bireyin ilk benlik yapılanması ve devamındaki kişilik gelişimi üzerinde etkilidir (Vaillant, 1971, s.108). Kroeber (1963)'e göre kişilik gelişiminin hem bir parçası hem de aracı olarak görülen savunma mekanizmaları, benlik bütünlüğünü ve stabilitesini kaygı yaratan etmenlerden uzaklaştırmak ya da o etmenlerle başa çıkmak için ihtiyaç duyulan yarı bilinçli davranışsal örüntüler olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında, ego savunmalarının kişilerin içsel ve dışsal uyaranlara karşı geliştirdiği tepkilerin toplamı olarak yorumlayan kuramcılar da bulunmaktadır.

Kişilik gelişiminin üzerinde etkilere sahip üç farklı dinamik olan kardeş kavramı, doğum sırası ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişki, bireyin kişilik gelişiminin yanında ve devamındaki ruhsal gelişimine de yön vermektedir (Zajonc ve Sulloway, 2007, s.1188). Kişilik gelişimi ve ruhsal gelişim süreçlerini inceleyen çalışmalar, coğrafi farklılıklardan kaynaklanan kültürel ve toplumsal yapılanmalar arasındaki farklılıkların, aile yapısı üzerindeki etkilerine yer vermektedir (Çakır ve Şen, 2012, s.58). Tümdengelimsel bir bakış açısıyla bakıldığında, coğrafi farklılıkların bireyin zihinsel gelişimine etkileri aşikâr olmakta birlikte; aynı kültürel ve toplumsal yapı içerisindeki bireylerin arasında, aile sistemi içindeki imkânlar ve rollere göre farklılaşmalar görülmektedir. Bu farklılaşmaların çeşitli kuramcılar ve psikolojik yaklaşımlar tarafından önemli kabul edilen nedenlerinden biri olan kardeş kavramı ve kardeşlerin birbiri arasındaki konumu ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin varlığı, daha önce yapılan çalışmalar tarafından desteklenmektedir (Oktan, Odacı ve Çelik, 2014; Temel, Bahar ve Çuhadar, 2007).

Çalışmamızda, konu ile ilgili literatüre katkı sağlamanın yanında incelenen bir diğer faktör, savunma mekanizmalarının gelişimi ve kullanımı üzerinde etkisi olabileceği düşünülen coğrafya farklılığıdır. Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan

bireylerin toplumsal ve kültürel yapılanmaları arasındaki farklılaşmanın, savunma mekanizmalarının gelişimi ve kullanımı üzerinde etkisi olabileceği fikrinden hareket ederek, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Diyarbakır'dan alınan örneklem ile Akdeniz Bölgesi'nde bulunan Antalya'dan alınan örneklem karşılaştırılmıştır.

Psikanalitik kuramcıların ilgi gösterdiği bir araştırma alanı olan kardeş kavramı ile ortaya çıkan dinamikler, doğum sırasının biyolojik doğum sırası ve psikolojik doğum sırası olarak ayrılmasından da anlaşılabilir. Çalışmamızda, yarı bilinçli özellikte bulunan savunma mekanizmalarının yapısına uygun bir kuramsal çerçevede bulunan psikanaliz ve nesne ilişkileriyle ilgilenen kuramcıların fikirlerinden yararlanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

Araştırmanın bu bölümünde; çalışmamızın amacı, soruları, hipotezleri, önemi ve araştırmanın çerçevesine yönelik bilgiler yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Aile yapısının ve bireyin aile içindeki konumunun, kişilik gelişiminde önemsenmesi gereken bir faktördür. Ailedeki kardeş sayısı ve kardeşlerin doğum sıraları arasındaki farklılıklar, ebeveynlerin çocuklarına olan yönelimlerini etkilediği gibi; bireyin karakter gelişimini, başa çıkma ve savunma biçimlerinin gelişimini de etkilemektedir.

Kardeş sayısı, bireyin kendisi dışında aile içinde bulunan büyük ve küçük kardeşlerinin sayısını ifade etmektedir. Kardeş sayısının bireyin üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarda, kardeş sayısına göre algılanan ebeveyn tutumlarının, özellikle kardeşler arasındaki yaş farkı arttıkça değiştiği gözlemlenmiştir (Kidwell, 1981, s.320). Ebeveyn tutumlarının kardeşler arasında değişiklik göstermesi, aynı ailede yetişen çocukların farklı karakter özelliklerine sahip olmasına yol açmaktadır. Kardeş sayısı ve kişilik özelliklerinin gelişimi üzerine yapılan bir çalışma, tek çocuklara kıyasla, üçten fazla kardeşi olan çocukların içedönük problemler, davranışlar, kontrol odağı ve benlik algısında görece daha kötü performans sergiledikleri görülmüştür (Yücel, 2014, s.101).

Doğum sırası, kişinin kardeşleri arasında dünyaya geliş sırasını ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum sırası olarak ikiye ayrılmaktadır. Gerçek doğum sırasının aksine psikolojik doğum sırası, bireyin kardeşleriyle ve ebeveynleriyle olan ilişkilerine göre kendilerini aile içerisinde konumlandığı yeri ifade etmektedir. Doğum sırası teorisini ortaya atan Adler (1998)'e göre bireylerin doğum sırası karakter gelişimleri üzerinde rol oynamaktadır. Almanya'da çok milletli bir örneklem üzerinden, doğum sırası ile zekâ düzeyi arasındaki ilişki incelenmiş; ilk doğan çocukların zekâ testlerinde daha yüksek performans sergiledikleri görülmüştür (Rohrer, 2017, s.1830). Araştırmalar, doğum sırasının etkilerinin kardeş sayısı ile birlikte ele alındığında,

daha anlamlı sonuçlar ortaya attığını göstermiştir (Kidwell, 1981, s.316). Yamaguchi (1981), kardeş sayısı ve doğum sırası üzerine yaptığı çalışmada, cinsiyet farklılıklarına da rastlamıştır.

Bireyin gelişiminde kardeş sayısı ve kardeşleri arasındaki konumunun karakter gelişimi açısından farklılıklar yarattığına dair çalışmalardan temel alınarak, bireyin karakter yapılanmasının bir parçası olan savunma mekanizmalarının da kardeş sayısı ve doğum sırasına göre değişiklik gösterip göstermediği, bu çalışmanın problemi oluşturmaktadır. Bireyin kardeşleri arasındaki yaş farkının da savunma mekanizmalarının kullanımı açısından farklılık yaratıp yaratmadığı bir alt problem olarak incelenecektir.

Psikoloji bilimi, insanoğlunu ortaklaştıran özellikleri anlamaya çalıştığı kadar, farklı toplumların ve kültürlerin birbirinden ayrılan özellikleriyle de ilgilenmiştir. Kültürel çalışmalar, kavramsal yapılanmasını coğrafi öğelerden alan “doğu” ve “batı” toplumlarının karakteristik yapılanmasıyla ilgilenmektedir (Yılmaz, Gençöz ve Ak, 2007, s.250). McGhee ve Pistolesi (1979), Amerika ve Çin’de yaptıkları çalışmalarda, iki kültürün insanların kişilik özelliklerinde farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Kültürel çalışmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda; toplumsal çıkarlara ve değerlere bireysel isteklerinden daha çok önem veren, bireysel kimliğini grup çıkarlarının gerisine koyan, bireyselleşmeye yönelik faaliyetlerin az olduğu toplumlara Doğu toplumlarının değerlerini benimsemiş toplumlar; bireyselleşme yönünde faaliyetlerde bulunan, kişisel isteklerini toplum isteklerinin ve beklentilerinin önüne koyabilen insanların olduğu toplumlara Batı kültürünü benimsemiş toplumlar denmektedir (Bilge, 2018, s.156).

Kültürel, toplumsal ve sosyal değerlerin, bireylerin karakter yapılanması ve başa çıkma becerileri üzerindeki etkilerinden yola çıkarak, iki farklı Diyarbakır ve Antalya’da yaşayan kişilerin savunma mekanizmaları açısından farklılaşp farklılaşmadıkları çalışmamızın bir diğer problemidir.

1.2. Araştırmanın Soruları

- Diyarbakır’da yaşayan katılımcıların kardeş sayısı ve doğum sırasına göre savunma mekanizmalarının kullanımı ne düzeydedir?

- Antalya’da yaşayan katılımcıların kardeş sayısı ve doğum sırasına göre savunma mekanizmalarının kullanımı ne düzeydedir?
- Diyarbakır’da yaşayan katılımcıların cinsiyetine göre savunma mekanizmalarının kullanımında farklılık var mıdır?
- Antalya’da yaşayan katılımcıların cinsiyetine göre savunma mekanizmalarının kullanımında farklılık var mıdır?
- Diyarbakır’da ve Antalya’da yaşayan katılımcıların cinsiyet faktörüne göre savunma mekanizmaları arasında fark var mıdır?
- Diyarbakır’da yaşayan katılımcıların savunma mekanizmaları kardeş sayısına göre farklılaşır mı?
- Antalya’da yaşayan katılımcıların savunma mekanizmaları kardeş sayısına göre farklılaşır mı?
- Diyarbakır’da ve Antalya’da yaşayan katılımcıların kardeş sayısı faktörüne göre savunma mekanizmaları arasında fark var mıdır?
- Diyarbakır’da yaşayan tek çocuklu ve kalabalık ailelerin çocuklarında savunma mekanizmalarının kullanımı farklılaşır mı?
- Antalya’da yaşayan tek çocuklu ve kalabalık ailelerin çocuklarında savunma mekanizmalarının kullanımı farklılaşır mı?
- Diyarbakır’da ve Antalya’da yaşayan katılımcıların çekirdek ya da kalabalık ailede yetişmiş olmalarına göre savunma mekanizmaları farklılaşır mı?
- Diyarbakır’da yaşayan katılımcıların savunma mekanizmaları doğum sırasına göre farklılaşır mı?
- Antalya’da yaşayan katılımcıların savunma mekanizmaları doğum sırasına göre farklılaşır mı?
- Diyarbakır’da ve Antalya’da yaşayan katılımcıların doğum sırası faktörüne göre savunma mekanizmaları arasında fark var mıdır?
- Diyarbakır’da yaşayan katılımcıların savunma mekanizmaları kardeşler arasındaki yaş farkına göre farklılaşır mı?

- Antalya’da yaşayan katılımcıların savunma mekanizmaları kardeşler arasındaki yaş farkına göre farklılaşır mı?
- Diyarbakır’da ve Antalya’da yaşayan katılımcıların kardeşler arasındaki yaş farkı faktörüne göre savunma mekanizmaları farklılaşır mı?

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Diyarbakır ve Antalya örneklem grubu arasında cinsiyete göre savunma mekanizmaları açısından farklılaşma bulunmaktadır.

H₂: Diyarbakır ve Antalya örneklem grubu arasında kardeş sayısına göre kullanılan savunma mekanizmaları farklılaşmaktadır.

H₃: Diyarbakır ve Antalya örneklem grubu arasında doğum sırasına göre kullanılan savunma mekanizmaları farklılaşmaktadır.

H₄: Diyarbakır örneklem grubunda kullanılan savunma mekanizmaları doğum sırası faktörüne göre farklılaşmaktadır.

H₅: Antalya örneklem grubunda kullanılan savunma mekanizmaları doğum sırası faktörüne göre farklılaşmaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, bireylerin kardeş sayısına ve doğum sırasına göre kullandıkları savunma biçimlerinde farklılaşma olup olmadığını incelemektir. Savunma mekanizmalarının cinsiyete, kardeşler arasındaki yaş farkına, tek çocuk ve çok kardeşli olma durumuna göre değişip değişmediği alt amaçlar olarak incelenecektir.

Çalışmanın diğer amacı, Diyarbakır ve Antalya’da yaşamalarına göre katılımcıların savunma mekanizmaları arasında farklılaşma olup olmadığını incelemektir. Farklı şehirlerde yaşayan katılımcıların; cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırasına göre savunma mekanizmaları açısından farklılaşp farklılaşmadıkları incelenecektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Literatür çalışmalarında, kardeş sayısı ve doğum sırasını aynı çalışma içinde inceleyen çok fazla yayına rastlanmamaktadır. Çalışmalarda, kardeş sayısı ve doğum sırası faktörleri ayrı ayrı incelenmiştir. Çalışmamızda kardeş sayısı ve doğum sırası faktörleri birlikte ele alınmaktadır. Bunun yanında kardeşler arasındaki yaş ve cinsiyet farkının da değerlendirilecek olması çalışmayı kapsamlı ve özgün hale getirmektedir.

Çalışmanın örnekleminin Diyarbakır ve Antalya illerindeki bireylerden toplanması, Türkiye'nin doğu ve batı bölgesinde yaşayan bireylerden elde edilen verilerin, Türkiye'nin doğu ve batı bölgesinde bulunan illerden toplanan verileri karşılaştırma imkânı sunmaktadır. Türkiye'nin doğusunda yaşayan bireylerin karakter gelişiminin kardeş sayısı ve doğum sırasına göre inceleniyor olması ve elde edilen verilerin diğer verilerle karşılaştırılması anlamlıdır. Tek ve çok çocuklu ailelerin çocuklarının, kardeşlerinin sayısına ve kardeşleri arasındaki konumuna göre kişilik gelişimlerinin önemli dinamiklerinden olan savunma mekanizmalarının incelenmesi, çalışmanın örnekleminin geniş spektrumda değerlendirilmesini kolaylaştıracaktır (örneğin, ailelerdeki çocuk sayısının geniş bir skalada olması, ilişkisel analizi daha güvenilir hale getirecektir).

Çalışmanın bulgularından elde edilecek sonuçlara göre, klinik ortamda yapılan psikolojik değerlendirmelere kardeş sayısı ve doğum sırası dâhil edilebilir, psikolojik bozukluğun dinamikleri, risk faktörleri ve tedavi planına yönelik olumlu katkılarda bulunabilir.

Kültürel olarak farklılaşımı temsil ettiğine inandığımız Diyarbakır ve Antalya illerinden birbiriyle benzer yaş aralığı içinde olan katılımcılardan elde edilen verilerle, iki farklı kültürün savunma mekanizmalarını cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırası açısından karşılaştırma fırsatı sunması, çalışmamızın önemli olduğunu düşündüğümüz diğer alt başlığıdır. Doğu ve Batı kültürleri üzerinde yapılan yerel kültürel çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Dikici (2014)'nin yaptığı çalışmada, Batı ve Batı-dışı toplumların kültürel farklılıkları ve çatışmalarının incelendiği görülmüştür. Karşılaştırmak amacıyla seçtiğimiz Türkiye'nin iki farklı şehri olan Diyarbakır ve Antalya'da yaşayan bireylerin çeşitli kültürel, bireysel ve toplumsal farklılıklar barındırdığına

inancımızı sevkeden durumlar bulunmaktadır. Öncelikle Diyarbakır Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne, Antalya ise Akdeniz Bölgesi'ne mensuptur. Diyarbakır göç veren bir şehir özelliğinde olmaktadırken Antalya göç alan bir şehirdir. Türkiye İstatistik Kurumu (2019) verilerine göre 20-34 yaş aralığındaki kadın ve erkeklerin Diyarbakır ve Antalya'ya göç etme oranları incelenmiştir. Bu kriterlere göre Antalya Diyarbakıra göre ortalama %50 daha fazla göç almaktadır. Antalya iline bir senede gelen yabancı turist sayısı 14.650.481 iken Diyarbakır iline gelen yabancı turist sayısı 25.742'dir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2019). Diyarbakır'a gelen yabancı turist sayısı Antalya ile karşılaştırıldığında oldukça düşük görünmektedir. Yabancı turist ile kast edilen Avrupa ve Amerika kıtaları ülkelerinden turistik amaçlı ziyarete gelen bireyler olması sebebiyle, Antalya ilinin batı kültürleriyle daha fazla etkileşime geçtiği gözlenmektedir. Antalya'nın aynı zamanda denize kıyısının olması ona bir liman kenti özelliği kazandırmaktadır. Bununla birlikte turizm faaliyetlerinin yoğun olması, orada yaşayan yerli halk dışında batı milletlerine de ev sahipliği yaptığı düşüncesini geliştirmektedir. Bu anlamda yerli halkın farklı milletlere mensup insanların kültürleriyle iç içe yaşadığı, bir anlamda kültür kaynaşması yaşadığı gözlemlenmektedir. Bu kültür kaynaşmasının Antalya'da yaşayan halkın zaman içinde kendi ailesel iç dinamiklerinde farklılaşmalara sebep olabileceği düşünülmektedir. Farklılaşan ailesel iç dinamikler, çocuk yetiştirme tutumlarından yaşayış biçimine ve kişilik gelişimindeki farklılaşmalara kadar birçok alanda etkisini göstermektedir. Diyarbakır'da yaşayan halk coğrafi konumu nedeniyle Asya ve Afrika kıtalarında bulunan ülkelerin kültüründen daha fazla etkilenmektedir. Dolayısıyla burada da doğu kültürü olarak yaptığımız bu ayrışma, Diyarbakır halkının toplum yapısına ve yaşayışına etki etmektedir.

1.6. Sayıtlar

- Çalışmanın veri toplama araçlarının, çalışmanın ölçmek istediği değişkenleri geçerli ve güvenilir şekilde ölçtüğü kabul edilmektedir.
- Ölçeklerin katılımcılar tarafından dürüstçe ve samimiyetle doldurulacağı varsayılmaktadır.
- Araştırmanın ölçtüğü değişkenler dışındaki etkenlerin tüm katılımcılar için eşit olduğu kabul edilmektedir.

1.7. Tanımlar

Kardeş: Aile sisteminde, kişinin kendisi dışında doğanlar kişinin kardeşlerini oluşturmaktadır.

Doğum sırası: Aile sisteminde, doğanların kronolojik doğum sıralarına verilen isimdir.

Savunma Mekanizması: Bilincin dengeleyici unsuru olan egonun istenmeyen durumdan kaynaklanan korkuyu ya da kaygıyı benliğin kabul edilebileceği formlara çevirmesiyle oluşan ve istenmeyen duyguyu ortadan kaldırmaya ya da asgari düzeye indirmeye yardımcı olan yarı bilinçli mekanizmalardır.



İKİNCİ BÖLÜM

KARDEŞ SAYISI VE DOĞUM SIRASI

2.1. Benlik Yapılanması ve Kişilik Gelişimi

Kişilik gelişimin temelleri, hayatın oldukça erken dönemlerinde atılmaktadır. Bireyin içine doğacağı aile ve toplum yapısı, bireyin ruhsal gelişimine etki eden kontrol edilemeyen unsurlar arasında bulunmaktadır. Ruhsal gelişimdeki engellenme ya da takılmalar, bireyin çocukluk döneminden itibaren benlik gelişimini şekillendirmektedir. Yetişkin bireyler, erken dönem deneyimleriyle ilişkilendirilen çeşitli ruhsal zorluklar yaşayabilmektedir.

Psikanalitik yaklaşıma dâhil olan kuramcılar, bireyin benlik gelişimini farklı açılardan ele almaktadır. Klasik psikanalizin bakış açısı benlik ya da kendilik olarak adlandırılan gelişim sürecini bilinçdışında oluşan süreçler içinde ele almaktadır. Klasik Freudyen görüşe göre, birey doğuştan libidinal arzular (id) getirmektedir ve sosyal yaşamın ve ahlaki yapının gerçekleri (süperego) ile yüz yüze geldiğinde, birey bilinç gelişiminin farklı katmanlarında çatışmalar yaşamaktadır. Freud'a göre, olgunlaşmış bir ego ile uyumlu bir kişiliğe sahip olmak için, bireyin libidinal arzuları ile dünyanın beklentileri arasında denge kurma ihtiyacından bahsetmiştir. Freud'un bahsettiği doğası gereği sabırsız olan ve hemen doyurulmak istenen dürtüler; ego ve nesne ilişkileri kuramcıları tarafından besleyici ilişki olarak tanımlanmıştır. Başka bir ifadeyle, Freud'un doyurulması gerektiğine inandığı dürtüler, sonraki kuramcılar tarafından görece ilişki olarak ele alınabilecek bir durum olarak belirtilmektedir.

Nesne ilişkileri kuramcılarında olan Kernberg (akt. Christopher vd, 2001) , kendilik gelişimini açıklayan yapısal bir model geliştirmiştir. "Duygusal hafıza" olarak adlandırdığı içselleştirilmiş nesne ilişkileriyle Kernberg, erken dönemde dış dünya ile olan ilişkimizde üç farklı durumdan bahsetmektedir. Kernberg'e göre nesne ilişkileri; kişilik oluşumunu belirleyen kendilik temsilini, diğerini ifade eden nesnelere temsilini ve bu temsillerin duygusal anlamlarını içermektedir. Kurulan nesne ilişkilerinin duygulardan bağımsız olamayacağını söylemiştir. Bahsettiği bu duygusal hafıza, kişinin kendisi ve diğerlerini ifade eden temsillerinden oluşmaktadır. Yaşamın ilk yıllarında, altı ay ile üç yıl

arasında, çocuk kendisi ile bakım veren diğerleri arasındaki ayrımın farkına varma yetisine sahip değildir. Benlik gelişiminin ilk döneminde çocuk, kendinin ve nesnenin, iyi ve kötü taraflarını ayırmaktadır. Zaman içinde birbiriyle çatışan tarafları aynı nesnede inşa etmeyi öğrenmektedir. Sağlıklı kendiliği oluşturmak için bu entegrasyonu sağlamak gerekmektedir. Başaramadığı takdirde, Kernberg'in ifade ettiği, sınırda kişilik örgütlenmesi ortaya çıkmaktadır. Bu bütünleşme, bakım veren nesne ile olan ilişkinin duygusal değeriyle ifade edilmektedir.

Kohut ve Miriam (1987), sağlıklı gelişimin yaşamın ilk dönemleriyle başladığını ifade etmektedir. Kohut, Freud'dan farklı olarak, çocukluk dönemi süresince bireyin ebeveynine yönelik libidinal yatırımların ön planda olduğunu savunmuştur. Kohut'a göre, kendilik algısı erken çocukluk döneminde diğerleriyle kurulan etkileşime göre şekillenmektedir. Çocuğun nesneye olan sevgisi ve yatırımı, diğerleri ile ilişkide olma ihtiyacı içinde eş zamanlı gelişmektedir. Kohut'un vurgu yaptığı nokta, sağlıklı kendilik gelişimi için gerekli olan diğerlerinin farkındalığıdır.

Kendilik kavramı, diğerleri tarafından farkedilen ben olarak yapılan bir alandaki süreklilik ve benzerliğin zaman içindeki devamlılığıdır. Kohut, sarsılmayan bir egoya erişebilmek için ihtiyaç duyulanın, temel dürtülerden vazgeçmek ya da ben- nesne ilişkisinin bölünerek içselleştirilmesi yerine, bu güdülerin ve ilişkili diğer ihtiyaçların ebeveynler yardımıyla doyurulması olduğunu; yani aynalanması olduğunu söylemektedir.

Psikanalitik kuramda, birincil narsisizmin gelişim sürecinde nesne sevgisine doğru ilerlediğini savunmaktadır. Freud (1914)'un da bahsettiği, erken bebeklikte görülen ilkel kendilik sevgisi birincil narsisizm olarak tanımlamıştır. Kohut (1987) da benzer şekilde; ses çıkarma, fark etme gibi her gelişimsel deneyimin bakım verenlerle nesne ilişkileri kurularak, ilişkinin aktarım kapasitesine bağlı olarak, benlik bütünlüğüne ulaşılmasının hedeflendiğini söylemektedir.

Kohut'a göre, tanımladığı gelişimsel düzeneğin iki boyutu bulunmaktadır. Nesne sevgisi ve narsisizm, kaynaklarını bağımsız olarak birincil nesneden ve birincil narsisizmden almaktadır. Bu yaklaşıma göre, kişiler yaşamları süresince

hem kendilerine, hem de diğerlerine eş zamanlı olarak yatırım yapmaktadırlar. Bu yatırım kendilikten sonra, ilk olarak bakım verene yöneltilir.

Özellikle erken gelişimsel dönemde, kardeş sahibi olmak gibi beklenmeyen durumlar yaşadığında, çocuğun kendiliği sarsılmaktadır ve hayata karşı bilişlerinde yapısal değişiklikler meydana gelmektedir. Genellikle nahoş duygulanıma neden olan bu ani değişimler, benlik bütünlüğünde kırılmalara neden olmakta; kişilik gelişiminin yapı taşını oluşturan benlik mekanizması yoksunluk ve yetersizlik gibi duygularla yüzleşmektedir. Çocuk idealleştirdiği ebeveynini kendi ihtiyaçlarını doyumadan kaybettiğinde, sonradan gelişecek olan süper egonun isteklerine adapte olmakta da sorun yaşamaktadır.

2.2. Kardeş Rekabeti Kavramı

Mitchell'e göre (1940-2003), kardeşin doğumuyla birlikte çocuğun o andan sonra kendisine ne olacağı ile ilgili kaygıları ortaya çıkmaktadır. Aile sistemine dâhil olan ve ilk doğanın nesne ile olan ilişkisini tehlikeye sokan kardeş tehdit olarak algılanabilmektedir. Kardeşlerin birbirlerine olan algılarında, bakım veren başta olmak üzere ötekilerin önemli rolü bulunmaktadır; ilk doğan ayrı ve eşsiz bir birey olarak kabul görmezse kardeşler arasında bakım verenin ilgisine, sevgisine ve imkânlarına sınırsız ve yegâne şekilde ulaşmak için rekabet ortamı doğmaktadır. Winnicott (1977), "Piggle" isimli kitabında iki buçuk yaşında bir kız çocuğunun kendisinden sonra bir kız kardeşin aileye dâhil olmasıyla ortaya çıkan psikopatolojiden bahsetmiştir. Kardeşin dâhil olmasıyla kendilik algısında kırılma yaşayan birey, eşsizliğini kaybettiğini inkâr ederek, ilkel bir savunma mekanizması geliştirmektedir; bununla birlikte kardeşlere ya da akranlara karşı öfke duygusu bu mekanizmaya eşlik etmektedir.

Edward (2011), kardeş doğumuyla birlikte yaşayan kıskançlığın ve rekabetin gelişimsel olarak gerekliliğinden ve uyumlu kişilik gelişiminde rolü olduğundan bahsetmektedir. Sağlıklı bir kendilik gelişiminde, negatif duyguların beraberinde kardeşine karşı sevgi geliştirebilen çocuk, diğerleriyle bir sıra içinde olduğunu, kardeşlerinden ayrıldığını ama aynı anda diğerleri gibi sıradan olduğunu anlamaktadır. Çocuğun algıladığı bu sıralama, Mitchell (1987) tarafından "annenin yasası" olarak tanımlanmıştır. Mitchell (1987)'e göre, sağlıklı bir kendilik geliştirebilmek için, bireyin ilk olarak kendi yegâneliğini

kaybetmenin yasını tutması gerekmektedir. Daha sonra da Mitchell'in ifadesiyle "sıradan olmanın hafifliğini keşfetmesi" gerekmektedir. Kohut'a göre bu süreçte ebeveynin tutumu, kardeşlerin tamamının benlik bütünlüğü ve kişilik gelişimi açısından göz önünde bulundurulması gereken kritik faktörlerdendir. Kırılmaya müsait olan benlik yapısı bakım verenin desteği ile inşasına devam edebilmektedir ve benlik bütünlüğünde oluşan çatlaklar, Freud fiksasyon (fixation) olarak isimlendirmiştir.

Ebeveynin ilk doğan çocuğun ihtiyacını gidermeye yönelik motivasyonu azaldığında, çocuk aynı motivasyonu elde etmek için regresyona başvurabilmektedir. Regrese olan çocuk, olağan gelişimsel sürecinin gerisinde duygulanım ve davranışlar sergilemektedir. Bakım veren birey, çocuğun kendiliğine yönelik merak duygusunu sürdürdüğünde ve uygun geribildirimlerde bulunduğu, çocuğun kendiliğinden ve nesne ilişkilerinden memnun bir birey olmasına yardımcı olmaktadır. Mitchell bunu annenin birincil kabulü; Kohut (1987) ise aynalama mekanizması olarak açıklamaktadır.

Psikanalitik kuramcılarının ifadelerinde, kardeşin varlığının ve sonrasında gelişen kardeşler arası rekabetin, kendilik imgesini korumak için kişilerde savunma biçimleri ortaya çıkardığından bahsedilmektedir. Bireylerin doyurulmamış ihtiyaçları, ebeveyn tutumları, sunulan imkânlar ve çevresel koşulların kardeşler arasında farklılaşması, savunma biçimlerinin şekillerini belirlemektedir. Yaş ve cinsiyet gibi demografik faktörler de bireyin oluşturacağı savunmaların belirlenmesinde ve kişilik gelişiminin evrelerinde önemli kabul edilen faktörlerdendir. Dolayısıyla kardeş rekabetinin süresinin, biçiminin ve yoğunluğunun belirlenmesinde, aile sisteminin içindeki kontrol edilebilen ve edilemeyen ögeler ile dışsal faktörlerin etkileri bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

2.3. Doğum Sırası Kavramı

Bireyin, ailede kardeşleri arasındaki pozisyonu entelektüel işleyişini, kişiliğini ve davranışlarını etkilemektedir (Saroglou ve Fiasse, 2003, s.26). Doğum sırasının kişide yarattığı etkilerin ileriki dönemde obsesif-kompulsif bozukluk, şizofreni, cinsel kimlik bozukluğu, depresif bozukluk, madde kullanım bozukluğu, psikosomatik bozukluklar gibi çeşitli psikopatolojilerle olan ilişkisini

açıklamak için çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Ansari, 2008; Godarzi, Kianpoor ve Nezhad, 2007; Chandola ve Tiwari, 2016; Putter, 2003; Conley, 1980; Birtchnell, 1997). Doğum sırası kavramı, gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum sırası olmak üzere iki alt boyutta ele alınmaktadır.

2.3.1. Gerçek Doğum Sırası

Adler'e (1927) göre, gerçek doğum sırası aile içinde bir pozisyonu ifade etmektedir; aynı ailenin içindeki bireylerin dünyaya gelme sırasını göstermektedir (Krueger, Caspi, Moffitt, Silva ve McGee, 1996, s.308). Kronolojik olarak ilk doğan çocuktan başlayarak ilk çocuk, ikinci çocuk, üçüncü çocuk şeklinde ifade edilmektedir. İlk, son ve tek çocukların aile içindeki doğum sıraları değişmezken, ortanca çocukları ifade eden ilk ve son çocukların arasında doğanların gerçek doğum sıraları yerine genellikle ortanca çocuk ifadesi kullanılmaktadır.

2.3.2. Psikolojik Doğum Sırası

Adler'e (1927) göre, ailedeki çocukların gerçek doğum sıralarının yanında psikolojik doğum sırası denebilecek, bireyin aile içinde doğduğu ortama göre şekillenen bir kavram daha bulunmaktadır. Kardeşlerin doğdukları aile ortamının özellikleri, imkânları, ebeveynlerin tutumu, kardeşler arası görev dağılımı gibi faktörler farklılık gösterebilmektedir. Psikolojik doğum sırasının, biyolojik doğum sırası kadar önemli olduğundan bahsedilmektedir.

Shulman (1977)'a göre psikolojik doğum sırası, kişilerin aile içinde kendi benliklerini kavramalarını ve bu kavrayışla birlikte benliklerini ailede konumlandırmaları olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum sırası aynı olmayabilir. Araştırmalar sonucunda gerçek doğum sırasına göre karakterize edilen özellikler, her bireyin gerçek doğum sıralarının özelliklerini taşıyacağı anlamına gelmemektedir. Örneğin ailede doğan ikinci çocuk, ilk çocuktan beklenen kişilik yapısına ve davranışlarına sahip olabilmektedir. Biyolojik olarak ikinci çocuk olmasına rağmen; psikolojik olarak kendini ailenin ilk çocuğu olarak konumlandırabilmektedir. Bu durumda klinik çalışmalarda, gerçek doğum sırası ile birlikte psikolojik doğum sırası, yani kişinin aile içinde kendini konumlandığı yerin de dikkate alınması gerekmektedir.

2.4. Kardeş Faktörünün ve Doğum Sırasının Kişilik Gelişimine Etkileri

Kardeş faktörünün ve aile içindeki gerçek ve psikolojik doğum sıralarının, bireyin kişilik gelişimi üzerindeki etkileri üzerine çalışmalar yapılmıştır. Kardeşlerin doğumuyla birlikte ortaya çıktığına inanılan özelliklerin yanında; aileye her yeni doğan bireyin aile içindeki konumuna göre değişen özellikler de bulunmaktadır.

2.4.1. Kardeş Faktörünün Etkileri

Yılmaz (2009), aile sistemi içindeki bireyler arasında kurulacak ilişkilerin niteliğinin, ailenin bir arada ve sağlıklı kalması açısından önem taşıdığı gibi, aile bireylerinin her birinin kendi kişilik gelişimi için de belirleyici unsurlar arasında görüldüğünü ifade etmiştir. Kardeş sahibi olmak, yaşamın ilk ve uzun ilişkilerinden biri olması sebebiyle, ruhsal ve sosyal olarak çocuğun nasıl bir kişiliğe sahip olacağını belirleyebilmektedir. Dunn (1988)'a göre, kardeş ilişkilerinin şeklini belirleyen yapıtaşları arasında belirsizlik, rekabet ve duygusal anlama özellikleriyle birlikte duygusal dayanıklılık ve içtenliğin ayırt edici olduğunu belirtmektedir.

Kardeşler arasındaki olumsuz ilişkiler yaşam doyumunun azalması ve stres seviyesinin artması ile ilişkilendirilmektedir (Dunn, 1988, s.120). Park ve Peterson (2006)'ın belirttiğine göre, kardeşi olmayan çocuklar ve küçük çocuklar, büyük çocuklara oranla psikolojik iyi oluş açısından avantajlıdırlar. Bunun sebebi olarak, kardeşler arasında varolan rekabet ve duygusal paylaşım gösterilmektedir (Tucker, Finkelhor, Turner ve Shattuck, 2013, s.82).

2.4.2. Doğum Sırasının Etkileri

İçinde yaşadığı çevrenin bir parçası olan birey, doğduğu andan itibaren bu çevrenin etkisinde kalmaktadır. Çocuk, ilk yıllarda özellikle çevresindeki en yakın kişilerden anne ve babasından etkilenmektedir. Psikolojinin bağımsız bir bilim dalı olmasından bu yana, yüz yılı aşkın bir süredir incelenen temel konulardan biri ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkileri olmuştur. Çocukluk dönemindeki ebeveyn- çocuk ilişkileri ile ilgili ilk kuram Sigmund Freud'un öne sürdüğü Psikanalitik Kuramdır. Freud, çocukluk yıllarını, özellikle anne-çocuk ilişkisinin önemini vurgulayarak, kişiliğin temellerinin çocukluk yıllarında

ebeveynlerle kurulan ilişki sonucu meydana geldiğini ileri sürmüştür. Sonraki yıllarda Bowlby, Sullivan, Baumrind, Rogers gibi pek çok kuramcı da, kuramlarında anne-baba-çocuk ilişkisine ve çocukluk yıllarının önemine vurgu yapmıştır.

Steward ve Campbell (1998), psikolojik doğum sırasının çocukların aile içinde kendilerini algılayışı ve buna göre kendilerini konumlandırmaları olduğunu ifade etmiştir. Bireysel Psikolojinin kurucusu olan Adler, gerçek doğum sırasının oldukça önemli olduğunu söylemekle birlikte, psikolojik doğum sırasının gerçek doğum sırasından çok daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Doğum sırası, çocuğun kardeşleri arasındaki dünyaya geliş sırasıdır. Ancak aynı ailedeki her çocuk, farklı bir psikolojik atmosferle karşılaşmakta, buna bağlı olarak kendisini ailesi içinde algılayışı ve konumlandığı yer farklılaşmaktadır. Bu durum, psikolojik doğum sırasının varlığını ortaya koymaktadır. Çocuğun yaşam biçiminin gelişiminde önemli rol oynayan psikolojik doğum sırası, kişilik gelişiminde de gerçek doğum sırasından daha önemli görülmektedir (Gençoğlu ve Kalkan, 2015, s.218).

Frank ve Sulloway (2007), doğum sırasının kişilik özellikleriyle ilintili olduğunu iddia etmektedir. İlk doğanların daha sorumlu, sosyal olarak baskın, daha az uyumlu ve yeni görüşlere sonra doğanlara göre daha az açık olduğunu söylemektedir. Doğum sırası, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, kişilik yapısının şekillenmesinde oldukça etkilidir. Bireysel Psikolojinin kurucusu olan Adler, doğum sırasının oldukça önemli olduğunu söylemekle birlikte, psikolojik doğum sırasının gerçek doğum sırasından çok daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Doğum sırası, çocuğun kardeşleri arasındaki dünyaya geliş sırasıdır. Ancak aynı ailedeki her çocuk, farklı bir psikolojik atmosferle karşılaşmakta, buna bağlı olarak kendisini ailesi içinde algılayışı ve konumlandığı yer farklılaşmaktadır. Bu durum, psikolojik doğum sırasının varlığını ortaya koymaktadır.

Kardeşler, aile içinde kendine ait bir yer elde etmek için karşılıklı bir yarış içine girerler, yaşlarına ve cinsiyetlerine göre taktikler belirlerler. Geliştirilen bu taktikler ve yaşam deneyimleri kişilerin düşünce, tutum, davranış ve motivasyonunu etkiler. Doğum sırası, alışkanlıklar, deneyimler, meslek seçimi, karşı cins tercihleri, yaşayacakları yere ilişkin kararlar ve politik değişimler üzerinde de rol oynamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAVUNMA MEKANİZMALARI

3.1. Savunma Mekanizmalarının Tanımı

Canlı organizmaların tümü kendi içerisinde uygun bir denge tutturma çabası içindedir. Bu dengenin sağlanmasına, homeostazis ilkesi denmektedir. Bu dengeyi sürdürmek için, organizmanın kendiliğinden doğal olarak bulunan ve organizmanın dengesini bozan uyarınları tanıma, yorumlama ve uyarana uygun yanıt vermeye yönelik aktiviteler bulunmaktadır. Evrimsel gelişim basamağının en tepesinde bulunan insanoğlunun içsel dengesini korumaya ve hayatta kalmaya yönelik faaliyetleri diğer canlılardan daha karmaşıktır. İnsanoğlu biyolojik, ruhsal ve sosyal dengeyi korumak için farklı savunma düzenekleri üretmiştir.

İnsanlar fizyolojik ihtiyaçlarından sonra, ruhsal ve toplumsal ihtiyaçlara yönelmektedir. Fizyolojik ihtiyaçları karşılamadan, diğer ihtiyaçlara yönelmek mümkün görünmemektedir. Fizyolojik ihtiyaçların doyuramayan bireyler, zamanla ruhsal ve toplumsal ihtiyaçlarını da karşılayamaz hale gelebilmektedirler. Bu ihtiyaçlar, bireyin bireysel ve toplumsal olarak uyumlu olmasını ve yaşamını sürdürmesini sağlamaktadır. Örneğin, bir bebeğinin annesinin sütüyle beslenmesi onun besin ihtiyacını karşılamaya yönelik olsa da, annesinin kucağında aynı zamanda korunma, güven ve sevgi ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Yaşamın ilerleyen evrelerinde insanoğlu daha karmaşık ihtiyaçlar geliştirmektedir. İnsanoğlunun en önemli ihtiyaçları arasında; sevmek, sevilme, korunma, güvende olma, beğenilme, özgür olma, gerçeği bilme gibi ihtiyaçlar bulunmaktadır. Bu ihtiyaçların şekli, miktarı, yoğunluğu, süresi fizyolojik ihtiyaçlar gibi doğuştan belirlenmemekte; bireysel ve toplumsal bir etkileşim sonucu öğrenme yoluyla ortaya çıkmaktadır. Doğuştan var olan yeti, kişinin bu gereksinimlerini tanıyabilmesi, geliştirebilmesi ve öğrenebilmesidir. Fiziksel bir tehlikeden kaçmak bireyin otomatik olarak yöneldiği bir eylemdir. Aynı şekilde, sevilmemekten ve kırılmaktan kaçmak da kişinin bilinçsiz olarak kaçınma gösterdiği durumlardır. Kişi bu durumlardan kaçmak ya da bu durumlarla baş edebilmek için savunma düzenekleri geliştirmektedir. Kişinin içsel uyumunu bozacak her türlü uyarıcı tehlike olarak algılanmaktadır. Kişi,

tehlikeyi yok etmek ya da etkisini azaltmak için kaçmaya ya da saldırmaya yönelik mekanizmalar geliştirmektedir. Cannon (1929) bu mekanizmaları “acil durumda kaçma ya da savaşma haline geçme” olarak tanımlamaktadır.

Savunma mekanizmalarının psikoloji literatürüne sistematik olarak girişi Sigmund Freud ile olmuş; kızı Anna Freud (1946) ile savunmalar genişletilmiştir. Savunma mekanizması kavramı psikanalitik kurama uyarlandığında, intrapsişik çatışmalardan ve hoş olmayan duygulanımlardan korunmak amacıyla ortaya çıkan bilinçdışı süreçler olarak tanımlanmaktadır. Savunma mekanizmaları birey için faydalı görülmüştür. Cramer’a (1998) göre savunma biçimleri bilinçdışı süreçler olarak işlemektedir; bireyleri içsel ve dışsal çatışmalardan korumaktadır; duygu düzenleme ve adaptasyonu sağlayarak stresli durumların üstesinden gelmelerine yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, savunma mekanizmalarının gerçeklik algısını bozma gibi bir özelliği bulunmaktadır.

3.2. Savunma Mekanizmalarının Gelişimi

Savunma mekanizmalarının etiyolojisini anlamada, savunmaların işlevlerine hâkim olmak önemlidir. Vaillant (1971), egonun savunma mekanizmalarına geniş anlamda bakıldığında, kişinin duygulanımını başa çıkılabilir sınırlarda tutmaya çalışan, içsel homeostazisi sağlamaya çalışan, benlik yapılanmasının bütün olarak kalmasına yardımcı olan bir yapı olduğunu söylemiştir. Savunma mekanizmaları bir çeşit zihin bağışıklık sistemi oluşturmaktadır (Vaillant, 1994, s.50). Bowins (2010) bununla birlikte, savunma mekanizmalarının aşırı ve uygunsuz kullanımı, çeşitli psikolojilere sebep olabildiğini ifade etmiştir.

Freud (1894-1962) istenmeyen duygu ve düşüncelerin farkındalık düzeyinden uzakta tutulabilme becerisinden erken dönem yayınlarında bahsetmiştir; ancak savunma mekanizmaları ile ilgili ilk sistematik çalışmalar Anna Freud (1936) tarafından yapılmıştır (akt. Cramer, 1991). Cramer (2006) “Ego ve Savunma Mekanizmaları” eserinde savunma mekanizmalarından bahsetmiştir. Blackman (2004) sonraki çalışmalarda farklı kuramcılar tarafından genişletilen savunma mekanizmalarının sayısı bilinmemekle birlikte, üç yüzü aşkın mekanizma şu ana kadar kavramsallaştırıldığını ifade etmiştir. McWilliams (2011)’a göre savunma mekanizmaları zihinsel ve davranışsal süreçlerden ayrı

değerlendirilmemekte; her zihinsel ve davranışsal aktivitenin bir savunma işlevi görebileceği düşünülmektedir.

Savunma mekanizmaları gelişimsel süreçte çeşitli faktörlere göre gelişimsel bir sıra izlemektedir. Yaş faktörü savunma mekanizmalarının gelişiminde belirleyici görünmektedir. Savunma mekanizmaları bazı gelişimsel aralıklar için olağan kabul edilirken, aynı mekanizma başka bir gelişimsel aralıkta immatür hale gelebilmektedir (Cramer, 2006, s.32).

İlk olarak oluşan immatür mekanizmalar, gelişim sürecinin ilk evrelerinde olgunlaşmamış benlik tarafından ortaya çıkarılmaktadır. Kendilik imgesi ve nesne temsillerinin yapılanmadığı, gerçeklik algısının kazanılmadığı dönemlere ait olduğu belirtilmektedir (McWilliams, 2011, s.101). Erken döneme ait mekanizmaların geri çekilme, idealizasyon, bölünme, yansıtma özdeşleşim ve tümgüçlü kontrol gibi ilkel özellikleri bulunmaktadır. Olgunlaşmamış savunmaların, olgun savunma mekanizmalarını geride bırakacak şekilde aşırı kullanımı çeşitli psikopatolojilerle ilişkili bulunmuştur (Drapeau, Roten, Perry ve Despland, 2003, s.498).

3.3. Savunma Mekanizmalarının Sınıflandırılması

Daha önce yapılmış çalışmalardan elde edilen sınıflandırmalara bakıldığında, savunma mekanizmaları yedi hiyerarşik alt gruba ayrılmıştır (Cramer, 2000, s.637-645):

- Uyumlu mekanizmalar (yüceltme, baskılama, diğerkâmlık, mizah)
- Zihinsel ketlenme içeren mekanizmalar (disosiyasyon, yer değiştirme, entelektüalizasyon, yapma-bozma, yalıtma)
- Minör görüntü bozulması içeren mekanizmalar (tümgüçlülük, değersizleştirme, idealleştirme)
- Reddetme içeren mekanizmalar (inkar, mantıksallaştırma, yansıtma);
- Majör görüntü bozulması içeren mekanizmalar (otistik fantezi, bölünme, yansıtma özdeşleşim)
- Eylem içeren mekanizmalar (dışa-vurum, geri çekilme, pasif saldırganlık)

- Savunmacı bozulma içeren mekanizmalar (sanrısız yansıtma, psikotik distorsiyon, psikotik inkâr)

Savunma mekanizmalarını sınıflandırmak için başka çalışmalar da yapılmıştır. Çalışmamızda da kullandığımız Rodgers, Chabrol ve Callahan (2004)'in sınıflandırmasına göre, savunma mekanizmaları; olgun, nevrotik ve immatür mekanizmalar olmak üzere üç grupta sınıflandırılmaktadır.

3.3.1. İmmatür Savunma Mekanizmaları

İmmatür ya da İlkel olarak adlandırılan bu savunma mekanizmaları, daha çok küçük yaşlarda kullanımı sağlıklı karşılanan; ancak yetişkinlerde de mevcut olan mekanizmalardır. Tehditkâr kişiler ya da rahatsız edici yaşamışlıklardan dolayı oluşan gerginlik ve kaygıyı azaltmaktadır. İmmatür savunmaların aşırı ölçüde kullanımı bireylerin olgunlaşmamış, baş edilmesi zor, gerçeklikten uzak oldukları algısını yaratmaktadır. Bu nedenle toplum tarafından immatür savunmaları fazla kullanan bireyler kabul görmemektedir (G.E. Vaillant, Bond ve C.O. Vaillant, 1986, s.789).

İmmatür savunma mekanizmaları; yansıtma, pasif saldırganlık, dışa vurma, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantezi, inkâr, yer değiştirme, dissosiyasyon, bölünme, mantıksallaştırma ve bedenselleştirme (Rodgers vd., 2004, s.407).

i.Yansıtma: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için diğer insanlara kendine ait kabul edilemeyen duygu ve düşüncelerini atfetmesidir (Amerikan Psikiyatri Birliği [APA], 2014)

ii.Pasif saldırganlık: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için diğer insanlara yönelik saldırgan dürtülerini dolaylı ve çekingen bir yolla ifade etmesidir. Burada görülen örtük direncin içerleme ve düşmanlığı gizleyen bir boyun eğme tarafı bulunmaktadır. Pasif saldırganlık, sıklıkla bağımsız eylem ya da performans arzularına ve/veya bağımlı doyurulmayışına tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Alt mevkilerde olan ve açıkça girişkenlik gösteremeyen kişiler tarafından kullanılmaktadır (APA, 2014).

iii.Dışa vurma: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için düşünce ve duyguların yerine, eyleme geçmesini ifade etmektedir. Bu tanımda ifade edilen eyleme geçme, psikoterapi esnasındaki aktarım

düşüncelerinin ve duygularının dışa vurumu anlamına gelen dışa vurma tanımından daha geniş bir yönü bulunmaktadır. Aktarım ilişkisinin, hem içindeki hem de dışındaki davranışları içermektedir. Savunmacı dışa vurma davranışı ile kötü davranış aynı anlamları ifade etmemektedir. Davranışın içsel çatışmalardan ileri geldiğine dair kanıt gerekmektedir (APA, 2014).

iv.Yalıtma: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için bir olaya ya da duruma ilişkin düşünceleri başta bu düşüncelere eşlik eden duygularından ayırmasıdır. Birey ilgili düşünceyle, örneğin travmatik bir olay gibi, var olan duygularla olan bağını kaybederken, bilişsel faktörlerin, örneğin tanımlayıcı detaylar gibi, bilincinde görünmektedir (APA, 2014).

v.Değersizleştirme: Kişinin öz saygısını korumak için diğer insanları değersizleştirmesidir. Narsisistik kişilik yapılanması olan kişilerde oldukça görünür olmasına rağmen, üstü kapalı şekilde de ortaya çıkabilmektedir. Genellikle psikoterapi sırasında değerli bir terapötik bağ oluşabilmesine rağmen psikoterapide aradığını bulamadığına dair şikâyette bulunan bireyler değersizleştirme savunmasına klinik bir tablo oluşturmaktadır (Blackman, 2004).

vi.Otistik fantezi: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için kişilerarası ilişkilerinde daha etkili davranışlar ya da problem çözme stratejileri yerine hayal kurarak, başka bir deyişle, gündüz düşü kurarak baş etmesidir (APA, 2014).

vii.İnkâr: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için dış gerçekliğin acı veren taraflarını ya da diğerlerinin gözünde açık olan kişisel deneyimini kabul etmeyi reddetmesidir. Psikotik inkâr kavramı, gerçeği değerlendirme kabiliyetinde önemli ölçüde bozulma görüldüğünde kullanılmaktadır (APA, 2014).

viii.Yer değiştirme: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için bir nesneye karşı hissettiği duyguyu ya da nesneye verdiği tepkiyi, ilgili nesnenin muadili olan ve genellikle daha az tehditkâr gelen başka bir nesneye aktarmasıdır (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.74).

ix.Dissosiyasyon: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için çoğunlukla bir bütün olarak görülen öz ve çevre algısı, bilinci,

hafızası ya da sensorimotor davranışlarında dağınıklık meydana gelmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.75).

x.Bölünme: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için birbirine zıt görünen duygudurumları ayırmasını; kendine ve diğerlerine ait olan olumlu ve olumsuz özellikleri salt bir bilişte birleştirmeyi başaramamasıdır. Zıt duygular eşzamanlı deneyimlenemediğinden dolayı, kendine ve diğerlerine karşı daha tutarlı görüş ve beklentiler duygusal bilirdikten dışlanmaktadır. Kendilik imgesi ve nesne imgeleri karşıt kutuplar arasında savrulmaktadır (Blackman, 2004, s.32).

xi.Mantıksallaştırma: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için gerçeklikle bağdaşmayan ama güven veren ya da kendi ruh sağlığının iyiliğine hizmet eden açıklamalardır. Mantıksallaştırma mekanizmasında kişi, ayrıntılara önem vererek kendi düşünce, davranış ve duygularının altındaki gerçek motivasyonunu saklamaktadır (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.77).

xii.Bedenselleştirme: Tıbbi bir hastalık ya da bozukluk bulunmadığı halde kişinin bedeni ve bedeninin görevleriyle ilgili gerçekdışı korkularını ifade etmektedir. Kişinin yalnızlık, depresif duygular, tatminsizlik ve yoksunluktan ileri gelen acı verici duygulardan kurtulmak için dikkatini bedenine verdiği gözlemlenmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.78).

3.3.2. Nevrotik Savunma Mekanizmaları

Nevrotik savunma mekanizmaları, nevrotik özellikler gösterdiği düşünüldüğünden nevrotik olarak adlandırılmıştır ve yetişkin bireylerde oldukça yaygındır. Nevrotik savunmalar, baş etmede sadece kısa süreli avantajlar sunmaktadır. Kişinin ana savunma biçimi haline geldiğinde, duygusal ilişkilerde, iş yaşamında ve yaşamdan keyif almada uzun süreli sorunlara sebebiyet vermektedir (APA, 2014).

Nevrotik savunma mekanizmaları; yapma-bozma, psödo-altruizm, idealleştirme ve karşıt tepki geliştirme mekanizmalarından oluşmaktadır.

xiii.Yapma bozma: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için istenmeyen duygu, düşünce ya da davranışları geçersiz kılması ya da

sembolik şekilde telafi etmek için üretilmiş sözcük, sayı, şekil ya da davranışlarla baş etmesidir (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.74).

xiv.Psödo altruizm: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için kendini başkalarının ihtiyaçlarıyla meşgul ederek baş etmesidir. Karşıt tepki geliştirme mekanizmasının bir özelliği olan fedakârlığın tersine, diğerlerinin tepkilerinden keyif almaktadır (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.75).

xv.İdealleştirme: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için diğerlerine gerçek dışı olumlu nitelikler atfetmesidir (Blackman, 2004, s.124).

xvi.Karşıt tepki geliştirme: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için kabul edilemeyen duygu ve düşüncelerini bu duygu ve düşüncelere tamamıyla zıt davranış, duygu ve düşüncelerle ifade etmesidir. Karşıt tepki çoğunlukla hoş görülmeleyen duygu ve düşüncelerin bastırılması yoluyla gerçekleşmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.75).

3.3.3. Olgun Savunma Mekanizmaları

Olgun savunma mekanizmalarının, genellikle ruhsal olarak sağlıklı kabul edilen yetişkin bireylerde bulunması beklenmektedir. Olgun savunmalar, zihinsel evrim sürecinde toplumsal ve kişilerarası ilişkilerde başarıyı maksimize etmek amacıyla uyumlu hale gelmiştir (APA, 2014). Olgun savunma mekanizmalarının kullanımı, yaşamsal memnuniyeti ve bireyin yaşamı üzerindeki kontrol hissini arttırmaktadır. Bu savunmalar etki mekanizmaları, birbiriyle çelişkili düşüncelerin ve duyguların bir arada bulunmasına yardımcı olmaktadır (Vaillant vd., 1986, s.789).

Olgun savunma mekanizmaları; yüceltme, mizah, beklenti ve baskılama mekanizmalarından oluşmaktadır.

xvii.Yüceltme: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için istenmeyen dürtüleri ve duyguları sosyal açıdan kabul gören aktivitelere ya da davranışlara kanalize etmesidir (Vaillant vd., 1986, s.791).

xviii.Mizah: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için stres faktörünün ironik ya da eğlenceli taraflarını vurgulayarak baş etmesidir (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.76).

xix.Beklenti: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için gelecekte meydana gelebilecek muhtemel olayların sonuçlarına verebileceği duygusal tepkilerini önceden tahmin ederek alternatif yolları düşünmesi ve tepkilerini ona göre düzenlemesidir.

xx.Baskılama: Kişinin ruhsal çatışma ve stres yaratan faktörlerle başa çıkmak için bilinçli olarak istenmeyen duygular, yaşantılar ve istekler hakkında düşünmekten kaçınmasıdır (Öztürk ve Uluşahin, 2014, s.76).

3.4. Kardeş Sayısı ve Doğum Sırasına İlişkin Çalışmalar

Adler (1870-1937) doğum sırası ile ilgili çalışmaların öncüsü olarak kabul edilmektedir. Adler'e göre, doğum sırası kişilik gelişimi açısından önem arz etmektedir. İlk doğanlar, ortanca çocuklar, son doğanlar, tek çocuklar ve ikizler üzerinde araştırmalar yapmıştır. Doğum sırasının ortaya çıkardığı sonuçların ailenin farklı çocuklarına sunduğu farklı yaklaşımlardan, kardeşlerin birbirlerine olan davranışlarından ve çocuğun bu davranışları nasıl algıladığından kaynaklandığını düşünmüştür. Adler'in doğum sırasına göre vardığı sonuçlar (aktaran, Franz, 2015):

- İlk doğan çocuklar sorumluluk sahibi, kendinden emin, başladığı işi bitiren, mükemmeliyetçi ve otoriteyle uyumludur.
- İkinci doğan ve/veya ortanca çocuklar kendilerini ilk doğan kardeşe göre geri planda hissetmektedir. Bu nedenle ortanca çocukların rekabetçi, hırslı ve yenilikçi oldukları düşünülmektedir.
- Son doğan çocuklar ailenin göz bebeği konumunda görüldüğü için özgüvenlerinin yüksek olduğu, sosyal becerilerinin daha çok geliştiği ve başa çıkma biçimlerinde diğer kardeşlere göre daha güçlü stratejiler benimsedikleri görülmüştür.
- Tek çocuklar, ilk ya da son doğan çocukların özelliklerini göstermeye meyillidirler. İlk doğan çocukların da kardeş sahibi olana kadar tek çocuk olarak yetiştirildikleri fikrinden hareket edilmiştir. Tek çocukların aile ilişkileri kuvvetli; fakat akran ilişkileri yetişkinlik dönemine kadar problemlilerle karşılaşmaktadır. Başarı odaklı olmaları ve akademik olarak başarı göstermeleri beklenmektedir.

- İkiz çalışmalarında ise ilk doğan ikizin diğeri üzerinde liderlik kurduğu belirtilmektedir. İkinci doğan ikiz ise genellikle ilk doğan ikizi takip etme eğilimindedir.

Freud (1905), kardeş doğumuyla birlikte gelen kıskançlık duygularının kardeşi öldürmek arzusuyla son bulduğunu söylemiştir. Ancak bu dürtü inkâr mekanizması ile görmezden gelinmektedir (aktaran, Agger, 1988). Bu yaklaşıma göre, kardeş sahibi olan çocukların kardeşlerine karşı deneyimledikleri ilk savunmanın inkâr mekanizması olduğu söylenebilir.

Dudley (1978)'in çalışmasında cinsiyet, sosyal kabul edilebilirlik ve doğum sırasının savunma mekanizmalarının kullanımı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın hipotezlerinden biri, ilk doğan çocukların daha sonra doğan çocuklara göre diğerlerine yönelik düşmanlık duygularının daha az olacağı yönündedir. Ancak bulgular, doğum sırasına yönelik anlamlı bir sonuç vermemiştir.

Agger (1988), kardeşlik ilişkilerini psikanalitik bir perspektiften yorumlamıştır. Yeni doğanlar için ilk sevgi ve bağlanma objesi olan anne figürünün, ego gelişimi devam eden bir çocuğun kardeş sahibi olmasıyla ego bütünlüğüne en fazla katkı sağlayacak objenin paylaşılması söz konusudur. Bu durum kardeş faktörünü ego gelişiminde önemli bir yere koymaktadır. Agger (1988) ego gelişiminin kardeş tarafından bölünmesinin, baba faktörünün bilincinden öncesine bile dayanabiliyor olabileceği ifade etmiştir.

3.5. Savunma Mekanizmaları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Almanya'da psikosomatik belirtilerle gelen hastaların bulunduğu bir psikiyatri polikliniğinden alınan 266 hasta ile ortopedi polikliniğinden alınan 109 hasta, çocukluk çağında yaşanan istismar ile yetişkinliğe dayanan psikopatoloji arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının rolünü görmek için bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, çocukluk çağında fiziksel ya da cinsel istismar yaşayan bireylerin yetişkinlik evresinde ilkel savunma mekanizmalarını daha sık kullandıkları ve psikosomatik belirtiler gösterdikleri görülmüştür. İstismar deneyimi ile olgun savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir (Nicke ve Egle, 2006, s.168).

Amerika’da yapılan bir çalışma, duygusal zekâ ile savunma mekanizmalarının kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 22 erkek ve 85 kadın olmak üzere 107 kişi katılmıştır. Çalışmada duygusal zekâyı üç alt grup (duygularını fark etme, duygu düzenleme, diğerlerinin duygularını anlayabilme) temsil etmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, duygusal zekâ ile savunma mekanizmaları ilişkilidir. Olgun savunmaları kullanan bireylerin duygusal zekâ puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Pellitteri, 2002, s.186).

Amerika’da yapılan boylamsal bir çalışma, ergenlik döneminden yaşlılık dönemine kadar 90 erkek incelenmiştir. Savunma mekanizmalarının kullanımı ile ileri yaştaki fiziksel sağlık ilişkisini araştırılmıştır. Çalışmada sosyal destek aracı faktör olarak kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, orta yaş evresinde olgun savunma mekanizmalarını kullanan bireylerin, yaşlılık dönemlerinde fiziksel sağlığının olumlu yönde etkilendiğini sonucuna varılmıştır. Sosyal destek faktörünün ise, olgun savunma mekanizmalarının kullanımında aracı rolü olduğu görülmüştür. Kişilerin sosyal çevrelerinin olgun savunma mekanizmaları aracılığı ile güçlendiği, sosyal çevrenin ise yaşlılık dönemi sağlığını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır (Malone, Cohen, Liv ve Vaillant, 2013, s.87).

Çin’de yapılan bir çalışmada, düşünme tarzları ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişki incelenmiştir. 338 öğrencinin katıldığı çalışmada SBT-40 ölçeğine alternatif bir savunma mekanizmaları ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır. Toplum tarafından kabul gören bilişler, yaş ve cinsiyet kontrol altında tutulmuştur. Sonuçlara göre, principalization savunma mekanizması en uyumlu mekanizma olarak bulunurken; düşmanca duygular beslemek ve yansıtma mekanizmaları en uyumsuz mekanizmalar olarak gösterilmiştir (Zhang, 2015, s.165).

İngiltere’de yapılan bir çalışma, Pakistan uyruklu yarısı kadın yarısı erkeklerden oluşan 420 katılımcıyı örneklem grubu olarak seçmiştir. Çalışmada, mükemmeliyetçilik ve depresyonun savunma mekanizmaları ile ilişkisi incelenmiştir. Sonuçlara göre, sosyal mükemmeliyetçilik ile immatür savunmalar ve nevrotik savunmalar pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Mükemmeliyetçilik ile depresyon arasında bulunan ilişkinin, uyumsuz savunma mekanizmaları ile güçlendiği belirtilmiştir (Flett, Besser ve Hewwitt, 2005, s. 1355-1396).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

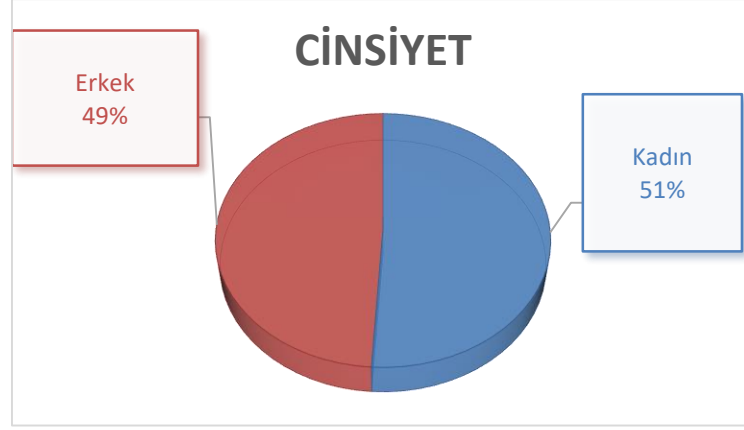
Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın teknik unsurlarına yer verilecektir. Araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve kullanılan istatistiksel metotlardan bahsedilecektir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmamız, ilişkisel tarama modeli üzerine kurulmuştur. Karasar (2008), ilişkisel tarama modelinde, iki ya da daha çok değişkenin arasında herhangi bir ilişki olup olmadığına; eğer bir ilişki bulunuyorsa o ilişkinin derecesine bakılmakta olduğunu ifade etmiştir.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evrenini ülkemizdeki yetişkin bireyler oluştururken; araştırmamızın örneklemini Diyarbakır ve Antalya'ya yaşayan yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Katılımcılar, her bireyin seçilme şansının eşit olduğu rastgele seçim yöntemi ile seçilmiş; araştırmaya 400 kişi gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Toplanan ölçeklerden 100 tanesi araştırmaya ölçeklerin eksik doldurulması, rastgele işaretlendiği şüphesi gibi sebeplerle dâhil edilmemiştir. Çalışmamıza, Diyarbakır'dan 143 (%47,7) kişi, Antalya'dan 157 (%52,3) kişi olmak üzere toplam 300 kişinin verileri katılmıştır. 1994-2000 yılları arasında doğan katılımcıların yaş ortalaması $1997.22(\pm 1.59)$ yıl; 153'ü (%51) kadın, 147'si (%49) erkektir. İllere göre ayırdığımızda, Diyarbakır'dan 70 kadın (%49), 73 erkek (%51); Antalya'dan 83 kadın (%52,9), 74 erkek (%47,1) katılmıştır.



Grafik 1. Örneklemin Cinsiyet Dağılımı

4.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmamızda veri toplama aracı olarak, sosyodemografik bilgi formu ve Savunma Biçimleri Testi kullanılmıştır.

4.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Sosyodemografik Bilgi Formu araştırmacının kendisi tarafından oluşturulmuştur. Formda araştırmacının konusuna yönelik sorular yer almaktadır. Katılımcıların doğum yılı, cinsiyeti, eğitim durumu, kardeş sayısı ve doğum sırası sorulmuştur.

4.3.2. Savunma Biçimleri Testi

Savunma mekanizmalarının psikolojik çalışmalarda kullanılabilmesi için çeşitli ölçekler geliştirilmiştir.122 Bond ve arkadaşlarının geliştirdiği Savunma Biçimleri testi (orijinali, Defense Mechanisms Questionnaire) 26 ayrı savunma mekanizmasını ölçen 88 maddelik bir testtir. Ancak, DSM-III-R'ın savunma mekanizmalarını değerlendirmesinin ardından Andrews (1989) SBT'yi revize ederek, şimdiki formuna, 3 faktör (ilkel, nevrotik, olgun) ve 40 soruya indirgemıştır (Andrews, Singh ve Bond, 1993, s.250).

9'lu likert tipi derecelendirmeye sahip olan ölçekte, katılımcılar “Bana hiç uygun değil” ile “Bana çok uygun” arasında kendine uygun olan dereceyi seçmektedirler. Ölçeğin uygulanması 10-12 dakika arasında değişmektedir.

Ölçeğin üç alt boyutunu oluşturan alt savunmalar, ilkel savunma için yansıtma, dışa vurma, değersizleştirme, pasif saldırganlık, yalıtma, otistik

fantezi, yer değiştirme, bölünme, inkâr, dissosiyasyon, bedenselleştirme, mantıksallaştırma; nevrotik savunma için yapma-bozma, karşıt tepki geliştirme, yapay özgecilik, idealleştirme; olgun savunma için baskılama, beklenti, yüceltme, mizahtır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda, ilkel savunma için 0.68, nevrotik savunma için 0.58, olgun savunma için 0.80 iç tutarlılık oranları elde edilmiştir. SBT'nin uyarlama çalışmasını Yılmaz ve arkadaşları 2007'de yapmıştır. Güvenirlik analizinin ardından, iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha alt boyutlar için 0.70 (olgun savunma biçimi), 0.61 (nevrotik savunma biçimi), 0.83 (ilkel savunma biçimi) olarak bulunmuştur.

Çalışmamızdaki geçerlik güvenilirlik çalışmaları kapsamında, iç tutarlık katsayısı Cronbach Alpha alt ölçekler için 0.83 ile 0.85 arasında bulunmuştur. İç tutarlık katsayısı çalışma için uygun bulunmuştur.

4.4. Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi

Katılımcılara, rastgele seçim yöntemiyle ulaşılmıştır. Araştırmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Çalışmaya katılmak isteyen katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu imzalatıldıktan sonra çalışmanın ölçekleri dağıtılmıştır. Ölçeklerden toplanan veriler sosyal bilimlerde veri analiz programı olan SPSS'e aktarılmıştır.

4.5. İstatistiksel Yöntemler

Sosyodemografik bilgi formundan elde edilen bilgilerin tümü sayısal verilere dönüştürülmüştür. SPSS programına aktarılan sosyodemografik veriler ve Savunma Biçimleri Testi'nden elde edilen verilerin betimleyici istatistiklerine bakılmıştır. Betimleyici istatistikler bağımsız iki grup için (Diyarbakır ve Antalya örneklemleri) ayrı hesaplanmıştır. SBT-40'tan elde edilen savunma mekanizmaları puanlarının betimleyici istatistikleri, her bir savunma için hem ayrı ayrı; hem de alt gruplara (immatür, nevrotik, olgun) göre bakılmıştır.

Diyarbakır ve Antalya örneklemlerinin cinsiyete göre savunma mekanizmalarını açasından farklılaşıp farklılaşmadığına bakmak için Bağımsız Örneklem t-test; kardeş sayısı ve doğum sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadıklarına bakmak için ise tek yönlü varyans analizi analizi

uygulanmıştır. Tek yönlü ANOVA testi sonrasında anlamlı farklılık bulunması durumunda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının tespiti amacıyla post hoc test olarak Benferroni testi yapılmıştır. Yaş, kardeş sayısı ve doğum sırası ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Tip I hata düzeyi $p < 0.05$ olarak Kabul edilmiştir.



BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. Sosyodemografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin analizler yapılmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında 1994 – 2000 yılları arasında doğan ($O= 1997.10$, $SS= 2.14$); yaşları 19 ile 25 arasında değişen (21.90 ± 2.14) katılımcılardan 153'ü kadınlardan (%56,1) ve 147'si erkeklerden (%43.9) oluşan 300 kişilik bir örneklem sayısı mevcuttur. Toplam katılımcının kardeş sayısı 0 (tek çocuk olanlar) ile 16 arasında (3.79 ± 2.09) değişmektedir. Katılımcılardan 18'i tek çocuk (%6), 75'i iki kardeş (%25), 61'i üç kardeş (%20.3), 67'si dört kardeş (%22.3), 30'u beş kardeş (%10), 49'u 6 ve üstü kardeştir (%16,4). Katılımcıların doğum sıraları ilk doğan ile onuncu sırada doğan (2.51 ± 1.81) arasında değişmektedir. Katılımcılardan 109'u ilk doğan (%36,3), 79'u ikinci sırada doğan (26,3), 48'i üçüncü sırada doğan (%16), 64'ü dördüncü ve üstü sıralarda (%21,4) doğan kişilerdir.

Diyarbakır örnekleminin betimleyici verileri:

- 1994-2000 yıllarında doğan 143 katılımcının yaş ortalaması 1997.03 ± 1.69 iken; 70'i kadın (%49), 73'ü erkektir (%51).

Antalya örnekleminin betimleyici verileri:

- 1994-2000 yıllarında doğan 157 katılımcının yaş ortalaması 1997.39 ± 1.48 iken; 83'ü kadın (%52,9), 74'ü erkektir (%47,1).

Diyarbakır ve Antalya örneklemine ait grupların kadın ve erkek faktörüne göre ayrılan sayısal bilgileri Tablo-1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Diyarbakır ve Antalya Örnekleme Ait Sayısal Bilgiler

	Diyarbakır			Antalya		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Yaş						
19 yaş	2	7	9	6	6	12
20 yaş	13	10	23	8	15	23
21 yaş	15	11	26	19	21	40
22 yaş	16	16	32	32	15	47
23 yaş	12	14	26	11	7	18
24 yaş	6	6	12	5	4	9
25 yaş	6	9	15	2	6	8
Kardeş Sayısı						
Tek çocuk	0	0	0	8	10	18
2 kardeş	3	10	13	33	29	62
3 kardeş	11	15	26	19	16	35
4 kardeş	11	16	27	23	17	40
5 kardeş	22	7	29	0	1	1
6 kardeş	6	9	15	0	1	1
7 kardeş	10	7	17	0	0	0
+8 kardeş	7	9	16	0	0	0
Doğum Sırası						
İlk çocuk	23	20	43	37	29	66
Ortanca						
2 Doğan	14	11	25	23	31	54
3 Doğan	12	16	28	14	6	20
+4 Doğan	21	24	45	9	8	17
Son çocuk	13	30	43	27	32	59

5.2. Örnekleme Grupları Arasında Savunma Mekanizmalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Diyarbakır ve Antalya illerinden alınan örneklem grupları karşılıklı cinsiyetlere göre savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi analizinin ardından, kadın ve erkekler grupları arasında farklılaşmıştır.

Gruplar arasında karşılaştırılan kadınların kullandığı savunma mekanizmaları ile ilgili sonuçlar: Diyarbakır'da yaşayan kadınlar ile Antalya'da

yaşayan kadınlar savunma mekanizmaları açısından karşılaştırıldığında, ilkel mekanizmalardan yansıtma, pasif saldırganlık, fantezi, yer değiştirme, bölünme, rasyonalizasyon, bedenselleştirme; nevrotik mekanizmalardan yapma bozma, karşıt tepki geliştirme; olgun mekanizmalardan mizah kullanımı açısından farklılaştıkları görülmüştür. Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (9.17±4.30) yansıtma mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (7.72±4.09) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 2.13$, $p= 0.035$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (9.11±3.63) pasif saldırganlık mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (7.59±3.99) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 2.44$, $p= 0.016$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (9.32±3.57) fantezi mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (7.65±3.40) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 2.96$, $p= 0.004$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (9.91±4.20) yer değiştirme mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (8.33±3.69) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 2.46$, $p= 0.015$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (10.45±4.43) bölünme mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (8.65±4.16) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 2.59$, $p= 0.010$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (9.67±3.96) rasyonalizasyon mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (8.34±3.38) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 2.22$, $p= 0.028$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (11.48±3.80) bedenselleştirme mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (9.39±3.93) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 3.31$, $p= 0.001$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (11.85±4.05) yapma bozma mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (8.48±3.26) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 5.36$, $p= 0.000$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (9.81±3.58) karşıt tepki geliştirme mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (7.61±3.63) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 3.75$, $p= 0.000$). Diyarbakır'da yaşayan kadınlar (13.41±3.73) mizah mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara (11.67±4.24) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(151)}= 2.66$, $p= 0.008$).

Gruplar arası savunma mekanizmalarının kadınlar arasındaki karşılaştırmasına ilişkin Bağımsız Örneklem *t*-testi sonuçları Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2. Örneklem Grupları Arasında Savunma Mekanizmalarının Cinsiyete Göre (Kadınlar Arasında) Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Savunma Mekanizmaları	Cinsiyet	S	Ort.	SS	SHO	<i>t</i>	<i>P</i>
Yüceltme	Kadın(D)	70	10,68	3,95	0,47	1,54	0,123
	Kadın(A)	83	9,73	3,62	0,39		
Mizah	Kadın(D)	70	13,41	3,73	0,44	2,66	0,008*
	Kadın(A)	83	11,67	4,24	0,46		
Beklenti	Kadın(D)	70	12,48	3,52	0,42	0,10	0,914
	Kadın(A)	83	12,42	3,77	0,41		
Baskılama	Kadın(D)	70	10,21	3,99	0,47	1,41	0,159
	Kadın(A)	83	9,34	3,56	0,39		
Yapma Bozma	Kadın(D)	70	11,65	4,05	0,48	5,36	0,000*
	Kadın(A)	83	8,48	3,26	0,35		
Altruizm	Kadın(D)	70	13,55	2,94	0,35	3,36	0,001*
	Kadın(A)	83	11,84	3,29	0,36		
İdealleştirme	Kadın(D)	70	10,20	4,05	0,48	0,87	0,385
	Kadın(A)	83	9,61	4,20	0,46		
Karşıt Tepki Geliş.	Kadın(D)	70	9,81	3,58	0,42	3,75	0,000*
	Kadın(A)	83	7,61	3,63	0,39		
Yansıtma	Kadın(D)	70	9,17	3,99	0,51	2,13	0,035*
	Kadın(A)	83	7,72	4,49	0,44		
Pasif Saldırganlık	Kadın(D)	70	9,11	4,23	0,43	2,44	0,016*
	Kadın(A)	83	7,59	4,49	0,43		
Dışa Vurma	Kadın(D)	70	9,72	4,40	0,53	0,92	0,355
	Kadın(A)	83	9,07	4,12	0,46		
Yalıtma	Kadın(D)	70	10,18	3,78	0,53	2,29	0,023*
	Kadın(A)	83	8,53	3,57	0,48		
Değersizleştirme	Kadın(D)	70	8,28	4,12	0,49	1,08	0,279
	Kadın(A)	83	7,59	3,78	0,41		
Fantezi	Kadın(D)	70	9,32	3,57	0,42	2,96	0,004*
	Kadın(A)	83	7,65	3,40	0,37		
İnkar	Kadın(D)	70	7,84	3,50	0,41	1,23	0,220
	Kadın(A)	83	7,13	3,59	0,39		
Yer Değiştirme	Kadın(D)	70	9,91	4,20	0,50	2,46	0,015*
	Kadın(A)	83	8,33	3,69	0,40		
Dissosiyasyon	Kadın(D)	70	7,52	3,88	0,46	2,40	0,017*
	Kadın(A)	83	6,14	3,22	0,35		
Bölünme	Kadın(D)	70	10,45	4,43	0,53	2,59	0,010*
	Kadın(A)	83	8,65	4,16	0,45		
Rasyonalizasyon	Kadın(D)	70	9,67	3,96	0,47	2,22	0,028*
	Kadın(A)	83	8,34	3,38	0,37		
Bedenselleştirme	Kadın(D)	70	11,48	3,80	0,45	3,31	0,001*
	Kadın(A)	83	9,39	0,93	0,43		

p* < 0.05, **SHO: Standart Hata Ortalaması

Gruplar arasında karşılaştırılan erkeklerin kullandığı savunma mekanizmaları ile ilgili sonuçlar: Diyarbakır'da yaşayan erkekler ile Antalya'da yaşayan erkekler savunma mekanizmaları açısından karşılaştırıldığında, ilkel mekanizmalardan bedenselleştirme; nevrotik mekanizmalardan yapma bozma kullanımı açısından farklılaştıkları görülmüştür. Olgun mekanizmalar arasında farklılaşma bulunmamıştır. Diyarbakır'da yaşayan erkekler (10.20±4.16) bedenselleştirme mekanizmasını Antalya'da yaşayan erkeklere (8.87±3.89) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(145)}= 1.99, p= 0.048$). Diyarbakır'da yaşayan erkekler (10.49±3.77) yapma bozma mekanizmasını Antalya'da yaşayan erkeklere (9.13±3.69) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha çok kullanmaktadır ($t_{(145)}= 2.20, p= 0.029$).

Gruplar arası savunma mekanizmalarının erkekler arasındaki karşılaştırmasına ilişkin Bağımsız Örneklem t-testi sonuçları Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3. Örneklem Grupları Arasında Savunma Mekanizmalarının Cinsiyete Göre (Erkekler Arasında) Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Savunma Mekanizmaları	Cinsiyet	S	Ort.	SS	SHO	t	P
Yüceltme	Erkek(D)	73	10,53	3,91	0,45	0,71	0,476
	Erkek(A)	74	10,08	3,78	0,43		
Mizah	Erkek(D)	73	11,34	4,19	0,49	-0,61	0,541
	Erkek(A)	74	11,74	3,71	0,43		
Beklenti	Erkek(D)	73	12,83	3,43	0,40	-0,00	0,997
	Erkek(A)	74	12,83	3,75	0,43		
Baskılama	Erkek(D)	73	10,16	3,65	0,42	0,27	0,783
	Erkek(A)	74	10,00	3,57	0,37		
Yapma Bozma	Erkek(D)	73	10,49	3,77	0,37	2,20	0,029*
	Erkek(A)	74	9,13	3,69	0,48		
Altruizm	Erkek(D)	73	12,31	3,23	0,51	2,80	0,775
	Erkek(A)	74	12,16	3,23	0,39		
İdealleştirme	Erkek(D)	73	9,32	4,11	0,43	-0,03	0,975
	Erkek(A)	74	9,35	4,46	0,42		
Karşıt Tepki Geliş.	Erkek(D)	73	8,98	3,36	0,44	0,92	0,358
	Erkek(A)	74	8,44	3,72	0,43		
Yansıtma	Erkek(D)	73	8,72	3,63	0,47	0,76	0,448
	Erkek(A)	74	8,25	3,83	0,46		
Pasif Saldırganlık	Erkek(D)	73	8,72	3,69	0,46	0,35	0,725
	Erkek(A)	74	8,50	4,07	0,49		
Dışa Vurma	Erkek(D)	73	8,54	3,95	0,51	-0,81	0,418
	Erkek(A)	74	9,08	3,99	0,40		
Yalıtma	Erkek(D)	73	11,02	4,24	0,42	0,43	0,154
	Erkek(A)	74	10,00	4,44	0,45		
Değersizleştirme	Erkek(D)	73	9,19	3,46	0,45	1,89	0,061

Fantezi	Erkek(A)	74	8,08	3,65	0,44	-0,06	0,949
	Erkek(D)	73	8,97	3,84	0,45		
İnkâr	Erkek(A)	74	9,01	3,95	0,45	-0,17	0,864
	Erkek(D)	73	8,73	3,83	0,44		
Yer Değişirme	Erkek(A)	74	8,85	4,02	0,46	0,15	0,875
	Erkek(D)	73	8,09	4,08	0,47		
Dissosiyasyon	Erkek(A)	74	7,98	4,29	0,49	0,45	0,650
	Erkek(D)	73	8,65	3,65	0,42		
Bölünme	Erkek(A)	74	8,36	4,12	0,47	-0,23	0,813
	Erkek(D)	73	9,72	3,89	0,49		
Rasyonalizasyon	Erkek(A)	74	9,89	4,56	0,53	-0,45	0,651
	Erkek(D)	73	8,39	3,29	0,38		
Bedenselleştirme	Erkek(A)	74	8,64	3,41	0,39	1,99	0,048*
	Erkek(D)	73	10,20	0,16	0,48		
	Erkek(A)	74	8,87	3,89	0,45		

* $p < 0.05$, **SHO**: Standart Hata Ortalaması

5.3. Savunma Mekanizmalarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kardeş sayısı ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiye bakmak için Diyarbakır ve Antalya örneklem gruplarına ayrı ayrı Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

Diyarbakır grubunda, kardeş sayısı ile olgun mekanizmalardan mizah ($r = 0.271$, $p = 0.003$), beklenti ($r = 0.198$, $p = 0.033$); nevrotik mekanizmalardan altruizm ($r = 0.277$, $p = 0.003$); ilkel mekanizmalardan dışa vurma ($r = 0.439$, $p = 0.000$) ve bedenselleştirme ($r = 0.372$, $p = 0.000$) pozitif yönde, pasif saldırganlık ($r = -0.194$, $p = 0.037$) ters yönde ilişkili bulunmuştur.

Antalya örneğinde kardeş sayısı ile olgun mekanizmalardan mizah ($r = -0.227$, $p = 0.001$) ters yönde; ilkel mekanizmalardan dissosiyasyon ($r = 0.157$, $p = 0.017$) pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Kardeş sayısı ve savunma mekanizmaları arasındaki Pearson korelasyon analizi sonuçlarına Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Kardeş Sayısı ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Diyarbakır	2	3	4	5	6	7	8
1 Kardeş sayısı	0.271*	0.198*	0.277*	-0.194*	0.439*	0.372*	0.103
Antalya							
1 Kardeş sayısı	-0.227*	-0.013	0.044	0.017	-0.094	-0.019	0.157*

**p < 0.01

1: kardeş sayısı, 2: mizah, 3: beklenti, 4: altruizm, 5: pasif saldırganlık, 6: dışa vurma, 7: bedenselleştirme, 8: dissosiyasyon

5.4. Savunma Mekanizmalarının Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Doğum sırasına göre kullanılan savunma mekanizmalarını analiz etmek için iki örneklem grubunda ayrı ayrı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

5.4.1. Diyarbakır Örnekleminin Doğum Sırasına Göre Grup içi

Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Çalışmaya Diyarbakır'dan katılan katılımcıların doğum sıraları ilk doğan çocuk, ortanca çocuk ve son doğan çocuk olarak üç gruba ayrılmıştır. Savunma mekanizmaları doğum sırasına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) aracılığıyla karşılaştırılmıştır.

Diyarbakır örnekleminin doğum sırasına göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü ANOVA analizi sonuçlarına göre:

- Olgun savunma mekanizmalarından mizah mekanizması gruplararasıda farklılaşmaktadır ($(F_{(2,140)} = 5.69, p = 0.004)$).
- İlkel savunma mekanizmalarından yansıtma mekanizması gruplararasıda farklılaşmaktadır ($(F_{(2,140)} = 4.78, p = 0.010)$). İlkel savunma mekanizmalarından pasif saldırganlık mekanizması gruplararasıda farklılaşmaktadır ($(F_{(2,140)} = 3.93, p = 0.022)$).

Diyarbakır örnekleminin doğum sırasına göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5. Diyarbakır Örneklemine Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

Savunma Mekanizmaları	Doğum Sırası	S	Ort.	SS	SHO	F	P
Yüceltme	İlk çocuk	43	11,27	3,81	0,58	3,184	0,064
	Ortanca ç.	66	10,90	3,97	0,48		
	Son çocuk	34	9,17	3,69	0,63		
Mizah	İlk çocuk	43	12,93	3,60	0,54	5,695	0,004*
	Ortanca ç.	66	13,01	4,03	0,49		
	Son çocuk	34	10,35	4,26	0,73		
Beklenti	İlk çocuk	43	12,76	3,37	0,51	0,094	0,910
	Ortanca ç.	66	12,71	3,38	0,41		
	Son çocuk	34	12,44	3,84	0,65		
Baskılama	İlk çocuk	43	9,97	3,50	0,53	0,295	0,745
	Ortanca ç.	66	10,45	4,05	0,49		
	Son çocuk	34	9,94	3,80	0,65		
Yapma Bozma	İlk çocuk	43	11,20	4,38	0,66	0,938	0,394
	Ortanca ç.	66	11,37	3,75	0,46		
	Son çocuk	34	10,26	3,71	0,63		
Altruizm	İlk çocuk	43	13,25	2,74	0,41	1,391	0,252
	Ortanca ç.	66	13,10	3,17	0,39		
	Son çocuk	34	12,14	3,51	0,60		
İdealleştirme	İlk çocuk	43	9,27	3,89	0,59	0,490	0,614
	Ortanca ç.	66	10,07	4,20	0,51		
	Son çocuk	34	9,73	4,18	0,71		
Karşıt Tepki Geliş.	İlk çocuk	43	9,37	3,79	0,57	1,739	0,179
	Ortanca ç.	66	9,86	3,43	0,42		
	Son çocuk	34	8,50	3,05	0,52		
Yansıtma	İlk çocuk	43	10,46	4,25	0,64	4,781	0,010*
	Ortanca ç.	66	8,34	3,47	0,42		
	Son çocuk	34	8,17	4,08	0,70		
Pasif Saldırganlık	İlk çocuk	43	10,09	3,90	0,59	3,930	0,022*
	Ortanca ç.	66	8,69	3,64	0,44		
	Son çocuk	34	7,85	3,01	0,51		
Dışa Vurma	İlk çocuk	43	10,04	0,74	0,57	2,398	0,095
	Ortanca ç.	66	8,31	4,27	0,52		
	Son çocuk	34	9,52	4,63	0,79		
Yalıtma	İlk çocuk	43	11,11	0,18	0,63	0,437	0,647
	Ortanca ç.	66	10,48	0,59	0,56		
	Son çocuk	34	10,23	0,22	0,72		
Değersizleştirme	İlk çocuk	43	8,65	4,05	0,61	1,066	0,347
	Ortanca ç.	66	8,39	3,77	0,46		
	Son çocuk	34	9,55	3,56	0,61		
Fantezi	İlk çocuk	43	10,09	3,41	0,52	2,193	0,115
	Ortanca ç.	66	8,59	3,72	0,45		
	Son çocuk	34	9,02	3,91	0,67		
İnkar	İlk çocuk	43	7,97	3,68	0,56	0,240	0,787
	Ortanca ç.	66	8,46	3,70	0,45		
	Son çocuk	34	8,38	3,75	0,64		
Yer Değıştirme	İlk çocuk	43	9,65	4,52	0,68	0,768	0,466
	Ortanca ç.	66	8,74	4,17	0,51		
	Son çocuk	34	8,61	3,95	0,67		
Dissosiyasyon	İlk çocuk	43	8,18	3,43	0,52	1,088	0,340
	Ortanca ç.	66	8,46	3,95	0,48		
	Son çocuk	34	7,29	3,93	0,67		
Bölünme	İlk çocuk	43	10,88	4,02	0,61	2,507	0,085
	Ortanca ç.	66	10,22	4,11	0,50		
	Son çocuk	34	8,79	4,28	0,73		
Rasyonalizasyon	İlk çocuk	43	9,27	3,15	0,48	0,570	0,567
	Ortanca ç.	66	8,66	3,89	0,47		
	Son çocuk	34	9,38	3,92	0,67		
Bedenselleştirme	İlk çocuk	43	11,44	4,13	0,62	1,117	0,330
	Ortanca ç.	66	10,83	3,94	0,48		
	Son çocuk	34	10,05	4,07	0,69		

* $p < 0.05$, SHO: Standart Hata Ortalaması

Savunma mekanizmalarından mizah, yansıtma ve pasif saldırganlık mekanizmalarının hangi gruplar arasında farklılaştığına bakmak için Bonferroni Post-Hoc analizi uygulanmıştır. Sonuçlara göre,

- İlk doğan katılımcılar (I) son doğan katılımcılara (J) göre mizah mekanizmasını daha çok kullanmaktadır ($OF_{(I-J)} = 2.57, p = 0.016$).
- İlk doğan katılımcılar (I) ortanca doğan katılımcılara (J) göre yansıtma mekanizmasını daha çok kullanmaktadır ($OF_{(I-J)} = 2.11, p = 0.018$).
- İlk doğan katılımcılar (I) son doğan katılımcılara (J) göre yansıtma mekanizmasını daha çok kullanmaktadır ($OF_{(I-J)} = 2.28, p = 0.033$).
- İlk doğan katılımcılar (I) son doğan katılımcılara (J) göre pasif saldırganlık mekanizmasını daha çok kullanmaktadır ($OF_{(I-J)} = 2.24, p = 0.022$).

Bonferroni analizi sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Diyarbakır Örnekleminin Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Analizi Sonuçları

Değişken	DS (I)	DS (J)	OF (I-J)	SH	p	%95 Aralığı	Güven
Mizah	İlk çocuk(D)	Ortanca(D)	-0,08	0,77	1,000	-1,96	1,79
		Son çocuk(D)	2,57*	0,91	0,016	0,37	4,78
	Ortanca(D)	İlk çocuk(D)	0,08	0,77	1,000	-1,79	1,96
		Son çocuk(D)	2,66*	0,83	0,005	0,63	4,69
	Son çocuk(D)	İlk çocuk(D)	-2,57*	0,91	0,016	-4,78	-0,37
		Ortanca(D)	-2,66*	0,83	0,005	-4,69	-0,63
Yansıtma	İlk çocuk(D)	Ortanca(D)	2,11*	0,75	0,018	0,28	3,95
		Son çocuk(D)	2,28*	0,88	0,033	0,13	4,43
	Ortanca(D)	İlk çocuk(D)	-2,11*	0,75	0,018	-3,95	-0,28
		Son çocuk(D)	0,17	0,81	1,000	-1,80	2,14
	Son çocuk(D)	İlk çocuk(D)	-2,28*	0,88	0,033	-4,43	-0,13
		Ortanca(D)	-0,17	0,81	1,000	-2,14	1,80
Pasif Sal.	İlk çocuk(D)	Ortanca(D)	1,39	0,70	0,147	-0,307	3,09
		Son çocuk(D)	2,24*	0,82	0,022	0,245	4,23
	Ortanca(D)	İlk çocuk(D)	-1,39	0,70	0,147	-3,09	0,30
		Son çocuk(D)	0,84	0,75	0,801	-0,991	2,67
	Son çocuk(D)	İlk çocuk(D)	-2,24*	0,82	0,022	-4,23	-0,24
		Ortanca(D)	-0,84	0,75	0,801	-2,67	0,99

* $p < 0.05$

5.4.2. Antalya Örnekleminin Doğum Sırasına Göre Grupiçi Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Çalışmaya Antalya'dan katılan katılımcıların doğum sıraları ilk doğan çocuk, ortanca çocuk ve son doğan çocuk olarak üç gruba ayrılmıştır. Savunma mekanizmaları doğum sırasına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Antalya örnekleminin doğum sırasına göre karşılaştırılmasına ilişkin betimleyici bulgular Tablo 7'de özetlenmiştir.

Tablo 7. Antalya Örnekleminin Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

		S	Ort.	SS	SH	F	p
Yüceltme	İlk çocuk(A)	66	9,39	3,49	0,43	1,256	0,288
	Ortanca(A)	26	9,88	4,04	0,79		
	Son çocuk(A)	65	10,41	3,73	0,46		
Mizah	İlk çocuk(A)	66	12,10	3,90	0,48	1,043	0,355
	Ortanca(A)	26	11,92	3,96	0,77		
	Son çocuk(A)	65	11,12	4,14	0,51		
Beklenti	İlk çocuk(A)	66	13,00	3,40	0,41	0,586	0,558
	Ortanca(A)	26	12,34	4,10	0,80		
	Son çocuk(A)	65	12,33	3,97	0,49		
Baskılama	İlk çocuk(A)	66	9,43	3,51	0,43	1,042	0,355
	Ortanca(A)	26	10,57	3,63	0,71		
	Son çocuk(A)	65	9,50	3,60	0,44		
Yapma Bozma	İlk çocuk(A)	66	9,03	3,23	0,39	0,278	0,758
	Ortanca(A)	26	8,55	4,21	0,82		
	Son çocuk(A)	65	8,64	3,44	0,42		
Altruizm	İlk çocuk(A)	66	11,37	3,48	0,42	3,547	0,031*
	Ortanca(A)	26	13,34	3,24	0,63		
	Son çocuk(A)	65	12,07	2,87	0,35		
İdealleştirme	İlk çocuk(A)	66	9,28	4,33	0,53	1,472	0,233
	Ortanca(A)	26	10,80	3,92	0,77		
	Son çocuk(A)	65	9,16	4,41	0,54		
Karşıt Tepki	İlk çocuk(A)	66	7,53	3,58	0,44	1,078	0,343
	Ortanca(A)	26	8,03	4,03	0,79		
	Son çocuk(A)	65	8,47	3,65	0,45		
Geliştirme	İlk çocuk(A)	66	7,77	3,99	0,49	0,250	0,779
	Ortanca(A)	26	8,42	4,05	0,79		
	Son çocuk(A)	65	8,00	3,96	0,49		
Pasif	İlk çocuk(A)	66	8,24	3,96	0,48	0,176	0,838
	Ortanca(A)	26	7,92	4,28	0,84		
	Son çocuk(A)	65	7,83	4,07	0,50		
Saldırganlık	İlk çocuk(A)	66	9,71	4,06	0,50	1,839	0,162
	Ortanca(A)	26	9,71	4,06	0,50		
	Son çocuk(A)	65	9,71	4,06	0,50		

	Ortanca(A)	26	9,26	4,11	0,80		
	Son çocuk(A)	65	8,35	4,10	0,50		
Yalıtma	İlk çocuk(A)	66	9,39	5,13	0,63	0,545	0,581
	Ortanca(A)	26	8,38	3,58	0,70		
	Son çocuk(A)	65	9,38	4,06	0,50		
Değersizleş.	İlk çocuk(A)	66	7,63	3,25	0,40	0,159	0,853
	Ortanca(A)	26	8,07	3,27	0,64		
	Son çocuk(A)	65	7,90	4,32	0,53		
Fantezi	İlk çocuk(A)	66	8,22	3,35	0,41	0,036	0,964
	Ortanca(A)	26	8,46	3,61	0,70		
	Son çocuk(A)	65	8,29	4,15	0,51		
İnkâr	İlk çocuk(A)	66	7,77	3,94	0,48	1,758	0,176
	Ortanca(A)	26	9,23	4,37	0,85		
	Son çocuk(A)	65	7,60	3,56	0,44		
Yer Değiştirme	İlk çocuk(A)	66	8,93	4,16	0,51	2,159	0,119
	Ortanca(A)	26	7,50	3,61	0,70		
	Son çocuk(A)	65	7,65	3,85	0,47		
Dissosiyasyon	İlk çocuk(A)	66	6,98	3,84	0,47	2,090	0,127
	Ortanca(A)	26	8,57	4,21	0,82		
	Son çocuk(A)	65	6,89	3,58	0,44		
Bölünme	İlk çocuk(A)	66	9,27	4,21	0,51	0,483	0,618
	Ortanca(A)	26	9,92	4,72	0,92		
	Son çocuk(A)	65	8,92	4,46	0,55		
Rasyonel.	İlk çocuk(A)	66	8,86	3,43	0,42	0,778	0,461
	Ortanca(A)	26	8,46	3,25	0,63		
	Son çocuk(A)	65	8,12	3,42	0,42		
Bedenselleş	İlk çocuk(A)	66	9,09	3,86	0,47	0,931	0,396
	Ortanca(A)	26	10,09	4,44	0,87		
	Son çocuk(A)	65	8,86	3,74	0,46		

* $p < 0.05$

Antalya örnekleminin doğum sırasına göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre:

- Nevrotik savunma mekanizmalarından altruizm mekanizması gruplararası farklılaşmaktadır ($(F_{(2,140)} = 3.57, p = 0.031)$).

Nevrotik mekanizmalardan altruizm mekanizmasının Antalya örnekleminde hangi alt gruplarda farklılaştığına bakmak için Bonferroni Post_hoc analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre:

- Ortanca doğan katılımcılar (I) ilk doğan katılımcılara (J) göre altruizm mekanizmasını daha çok kullanmaktadır ($(OF_{(I-J)} = 1.96, p = 0.027)$).

Bonferroni sonuçları Tablo 8’de özetlenmiştir.

Tablo 8. Antalya Örnekleminin Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Analizi Sonuçları

Değişken	DS (I)	DS (J)	OF (I-J)	SH	<i>p</i>	%95 Aralığı	Güven
Altuizm	İlk çocuk(D)	Ortanca(D)	-1,96	0,74	0,02*	-3,76	-0,17
		Son çocuk(D)	-0,69	0,56	0,06	-2,05	0,65
	Ortanca(D)	İlk çocuk(D)	1,96	0,74	0,02*	0,17	3,76
		Son çocuk(D)	1,26	0,74	0,27	-0,53	3,07
	Son çocuk(D)	İlk çocuk(D)	0,69	0,56	0,66	-0,65	2,05
		Ortanca(D)	-1,26	0,74	0,27	-3,07	0,53

* $p < 0.05$

ALTINCI BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırmamızda, savunma mekanizmalarının cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırası faktörlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmamızın örnekleme olan Diyarbakır ve Antalya grupları arasında cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırası açısından farklılaşma bulunmuştur.

Gruplar arasında cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmanın sonucunda, Diyarbakır'da yaşayan kadınların ilkel mekanizmalardan yansıtma, pasif saldırganlık, fantezi, yer değiştirme, bölünme, rasyonalizasyon ve bedenselleştirme mekanizmalarını; nevrotik mekanizmalardan yapma bozma ve karşıt tepki geliştirme mekanizmasını; olgun mekanizmalardan ise mizah mekanizmasını Antalya'da yaşayan kadınlara göre daha çok kullandığı görülmüştür. Bunun yanında, Diyarbakır'da yaşayan erkeklerin ilkel mekanizmalardan bedenselleştirme mekanizmasını; nevrotik mekanizmalardan yapma bozma mekanizmasını daha çok kullandığı görülürken; olgun mekanizmaların kullanımının erkekler arasında farklılaşmadığı görülmüştür. Sonuç olarak, Diyarbakır'da yaşayan kadın ve erkek bireylerin ilkel ve nevrotik savunmalar açısından farklılaştığı görülürken; olgun mekanizmalar yalnızca kadınlar arasında farklılaşmaktadır. Diyarbakır'da yaşayan bireyler Antalya'da yaşayan bireylere göre savunma mekanizmalarını cinsiyet fark etmeksizin genel olarak daha yoğun şekilde kullanmaktadır.

Diyarbakır ve Antalya'dan alınan örnekleme gruplarının cinsiyete göre savunma mekanizmaları açısından farkları literatür çalışmaları ile karşılaştırılmıştır. Araştırma ve kontrol grupları arasında yapılan çalışmalarda kadın ve erkekler arasında savunma mekanizmalarının kullanımı açısından fark bulunan sonuçlara ulaşılmıştır. Taşkent (2010) alkol ve madde bağımlılığı olan ve olmayan grupları savunma mekanizmaları açısından karşılaştırmıştır; bağımlılığı bulunan kadınların bağımlılığı olmayan kadınlara göre ilkel savunma mekanizmalarını daha çok kullandığını saptamıştır. Yurtseven (2010) kaygı ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yapmış; kadın ve erkeklerin savunma mekanizmaları açısından olgun olmayan savunmalarda farklılaştığını kaydetmiştir. Ancak, olgun savunma mekanizmaları, çalışmamızın

sonuçlarına paralel olarak, cinsiyet açısından farklılaşmamıştır. Hafizoğlu (2019)'nın savunma mekanizmaları ile duygusal şemaları incelediği çalışmasında, ilkel savunma mekanizmalarının erkekler tarafından daha çok kullanıldığı; ancak duygusal şemaların cinsiyet açısından farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Türkiye'de meydana gelen 1999 depreminin ardından travma sonrası stres bozukluğu tanısı almış kadın ve erkeklerle yapılan bir çalışmada, kadınların travma sonrası bozukluğa yakalanma ihtimalinin daha çok olduğu bulunsa da; olgun savunma mekanizmalarının kadınlar tarafından daha aktif kullanıldığı sonucu da bildirilmiştir. Reyhan (2017) travma sonrası stres bozukluğu tanısı almamış bireylere bakıldığında, nevrotik ve ilkel savunmaların kullanımında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunamadığını ifade etmiştir. Güleç (1994) travmatik yaşantısı bulunan; psikotik, nevrotik ve normal olarak gruplanan katılımcılar arasında savunma biçimleri açısından fark olup olmadığını inceleyen bir çalışmada, kadınların olgun mekanizmaları erkeklere oranla daha sık kullandığı belirtilmiştir. Aynı çalışmada, psikotik erkek grubunun çözülme mekanizmasını diğer bütün gruplara göre anlamlı şekilde daha çok kullandığı görülmüştür. Ezer (2017) Hatay'da ergenlik dönemindeki gençlerin sıklıkla kullandıkları savunma mekanizmaları ile mutluluk ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında, ergenlerin savunma mekanizmalarının cinsiyete göre farklılık göstermediği tespit etmiştir. Bunun yanında, aynı çalışmada psikolojik sağlamlık ve mutluluk da cinsiyete göre farklılaşmamıştır. Çalışmamızda, cinsiyet farkının savunma mekanizmaları ile ilişkisi gruplararası değerlendirilmiştir. Diyarbakır ve Antalya'da yaşayan kadınlar kendi arasında; Diyarbakır ve Antalya'da yaşayan erkekler kendi arasında değerlendirilmiştir. Her iki değerlendirme sonucunda da, Diyarbakır'da yaşayanların cinsiyet fark etmeksizin Antalya'da yaşayanlara göre savunma mekanizmalarını daha yoğun kullandıkları tespit edilmiştir. Araştırmamızın bu sonucu, cinsiyet farkından çok yaşanan bölgenin savunma mekanizmaları üzerinde önemi olabileceği fikrini doğurmuştur. Freud (1965) savunma mekanizmaları ile ilgili yaptığı çalışmaların sonucunda bütün çocuklarda cinsiyet fark etmeksizin benzer durumlarla benzer savunma biçimlerini kullandığını ileri sürmüştür (çev. Babaoğlu, 2016).

Çalışmamıza, Diyarbakır ve Antalya'dan katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre kullandıkları savunma mekanizmaları her örneklem grubu için ayrı ayrı incelenmiştir. Çalışmamızın sonuçlarına göre, Diyarbakır'da yaşayan kişilerin kardeş sayıları arttıkça ilkel mekanizmalardan dışa vurma ve bedenselleştirme; nevrotik mekanizmalardan altruizm; olgun mekanizmalardan mizah ve beklenti mekanizmasının kullanımının da arttığı görülmüştür. İkel mekanizmalardan pasif saldırganlığın kullanımı kardeş sayısının artmasıyla birlikte azalmaktadır. Bunun yanında, Antalya'da yaşayan bireylerin kardeş sayısı ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin daha az güçlü olduğu bulunmuştur. Antalya'da yaşayan bireylerin kardeş sayısı arttıkça ilkel mekanizmalardan dissosiyasyon ve olgun mekanizmalardan mizahın kullanımında azalma görülmüştür.

Ailedeki kardeş sayısının bireyin gelişimindeki rolünü inceleyen çalışmalarda, ebeveyn kaynaklarının sınırlı olduğunu; ailedeki çocuk sayısı arttıkça herhangi bir çocuğun elde ettiği kaynakların azaldığını sonucuna varılmıştır. Ailedeki kaynakları ebeveynlerin zamanı, enerjisi ve finansal kaynakları oluşturmaktadır. Downey (2001) kardeş sayısı ve entelektüel kapasite arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, daha az kardeşi olan bireylerin bilişsel beceri gerektiren testlerde daha iyi performans sergilediği sonucuna varmıştır. Kardeş sayıları ve doğum sırasının ruhsal sağlık ve psikopatoloji ile ilişkisini inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bir kardeşin doğumu ile birlikte büyük kardeşin savunma biçimlerinin değişiklik gösterebileceğini belirten çalışmalar bulunmaktadır. Sayıl (1996) çalışmada, yeni bir kardeşin daha büyük olan kardeşin savunma biçimlerinde gerilemelere yol açabileceğini, örneğin, biberon çağını çoktan geçmiş bir çocuğun yeni bir kardeşle birlikte yeniden biberonla beslenmek istemesini örnek göstermiştir. Aynı durum, yeni kardeşin doğumuyla birlikte daha büyük olanın savunma biçimlerinin gerilemesiyle de mümkündür.

Adler'den bu yana doğum sırasının kişilik gelişimi ve ruhsal duruma olan etkisi incelenmektedir. Adler'e göre doğum sırası, bireyin ebeveynleri ile geçirdiği sürenin kalitesini ve aile kaynaklarından elde edilenlerin miktarında etkilidir. Doğum sırası ile ilgili çalışmalarının sonucunda Adler ilk, ortanca ve son sırada doğan çocuklara özgü karakter özellikleri atfetmiştir. Adler'in doğum

sırasına atfettiği en bilinen özellikler arasında ilk doğan çocukların daha tutucu ve itaatkar olması; ortanca çocukların rekabete açık ve otorite ile çatışan bireyler olması; son doğan çocukların ise bağımsız, sorumsuz ve çocuksu olması gibi özellikler bulunmaktadır (akt. Gustafson, 2010). Dudley (1978) cinsiyet, sosyal kabul görme ve doğum sırasının savunma mekanizmaları üzerine etkisini incelemiştir. İlk doğan çocukların daha sonra doğan çocuklara göre diğer insanlara yönelik savunmaları daha az kullandıkları belirtilmiştir. Çin’de aile büyüklüğünün aile içindeki çocukların ruhsal sorun yaşama riskini ne düzeyde etkilediğini inceleyen çalışmaya göre, tek çocuklu ailelerin çocukları çok çocuklu ailelerin çocuklarına göre daha az risk altında bulunmuştur. Büyük şehirlere göç eden kalabalık ailelerin çocuklarının ruhsal sorun yaşama riskinin, az çocuklu ailelere, özellikle de tek çocuklu ailelere göre, çok daha fazla olduğu aktarılmıştır. (Fan, Zhang, Yanyun ve Mo, 2011, s.46). Dudley (1978)’in çalışmasından çıkarılan başka bir sonuç ise, yer değiştirme, identifikasyon gibi ilkel mekanizmaların son doğan çocuklarda ilk doğan çocuklara oranla daha sık kullanıldığıdır. Yine ilk doğan çocukların sosyal olarak kabul edilme arzuları son doğan çocuklara göre daha yüksek bulunmuştur; bu durum daha önce Adler tarafından tanımlanan, ilk doğan çocukların daha uyumlu ve itaatkar olmasını destekler niteliktedir.

Ülkemizde kardeş sayısı ve doğum sırasının savunma mekanizmaları ve kişilik gelişimi üzerine etkilerini inceleyen kaynaklara ulaşılmıştır. Çağatay (2014) İstanbul’da üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, kardeş sayısı ile savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadığını ifade etmiştir. Kardeş sayısı ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin varlığı bireyin yaşadığı bölgeye göre değişiklik gösterebilmektedir. Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden katılımcılarla yapılan çalışma sonuçlarında, ortak bir sonuca varılamamıştır. Çalışmamızın sonuçları da literatür bulgularını destekler nitelikte olup; farklı bölgelerde yaşayan bireylerin kullandıkları savunma mekanizmalarının kardeş sayısına göre az ya da orta oranda değişiklik gösterebileceğini göstermiştir.

Çalışmamıza, Diyarbakır ve Antalya’da katılan katılımcıların doğum sıralarına göre kullandıkları savunma mekanizmaları her örneklem grubu için ayrı ayrı incelenmiştir. Diyarbakır’da yaşayan ve ilk doğan çocukların ilkel

mekanizmalardan yansıtma ve pasif saldırganlık mekanizmaları ile olgun mekanizmalardan mizah mekanizmasını daha çok kullandıkları belirlenmiştir. Antalya’da yaşayan ve ortanca çocuk olan katılımcıların ise nevrotik mekanizmalardan altruizm mekanizmasını diğerlerine oranla daha çok kullandığı görülmüştür. Çalışmamızın sonuçlarıyla karşılaştırmak adına farklı coğrafi bölgelerden alınan örneklerle savunma mekanizmalarının çalışıldığı literatür taranmıştır. Kumcağız (2000) tarafından Karadeniz’de yapılan bir çalışmada, ergenlik döneminde sıklıkla kullanılan savunma mekanizmaları incelenmiştir. Doğum sırasına göre yapılan analizlerde, ilk ve ortanca doğan çocuklar arasında kendine çevirme savunma mekanizmasında farklılık olduğu; ilk doğanların ortanca çocuklara göre kendine çevirme mekanizmasını daha çok kullandığı belirlenmiştir. Akdeniz Bölgesi’ndeki bir üniversiteden 428 öğrenci ile yapılan bir çalışmada, savunma mekanizmalarının kadercilik algısı ve öz yeterlik düzeyi ile ilişkisi incelenmiştir. Nevrotik mekanizmalarla batıl inanç arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunurken; olgun savunma mekanizmaları ile batıl inanç, şans ve kişisel kontrol alt ölçekleri arasında ters yönde anlamlı ilişki görülmüştür. Kadercilik eğiliminin alt boyutlarından batıl inanç ve şansa dayanmanın olgun olmayan mekanizmaları tetikleyici nitelikte olduğu, bunun yanında kişisel kontrol duygusunun olgun mekanizmaları yordadığı bulunmuştur. (Kaya ve Bozkur, 2017, s.140). Whitty (2003) tarafından Avustralya’nın Sydney kentinde gelişimsel dönemlere göre ayrılan katılımcıların başa çıkma ve savunma biçimlerindeki değişimler incelenmiştir. Gruplar genç, orta yaşlı ve yaşlı olarak üçe ayrılmıştır. Sorumluluk alma başa çıkma biçimini ve kaçma/görmezden gelme başa çıkma biçimini genç grubun daha yaşlı gruplara göre daha çok kullandığı tespit edilmiştir. Kişilerin kullandığı başa çıkma ve savunma biçimlerinin durumun değiştirilebilirliği ve değiştirilemezliğine göre değişebileceği gözlemlenmiştir. Başa çıkma ve savunma biçimlerinin durumun değiştirilemez olduğu zamanlarda daha çok kullanıldığı görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızda Türkiye'nin iki farklı bölgesinde bulunan iki ilden (Diyarbakır ve Antalya) ulaşılan katılımcıların savunma mekanizmaları demografik özelliklerine göre incelenmiştir. Gruplar arasında yapılan karşılaştırmalarda cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırasının belirleyici etkileri olup olmadığına bakılmıştır. Çalışmamızın sonuçlarına göre, iki grup arasında savunma mekanizmaları açısından farklılıklar bulunmuştur.

Diyarbakır'da yaşayan kadınlar Antalya'da yaşayan kadınlara göre ilkel mekanizmaların çoğunda (yansıtma, pasif saldırganlık, fantezi, yer değiştirme, bölünme, rasyonalizasyon, bedenselleştirme) anlamlı şekilde daha yüksek puan almıştır. Erkekler arasındaki farklar kadınlar arasında görülen farklılara oranla daha az görünse de ilkel mekanizmalardan bedenselleştirme Diyarbakır'da yaşayan erkekler tarafından daha sık kullanılmaktadır. Cinsiyet açısından karşılaştırılan savunma mekanizmalarından bedenselleştirme mekanizmasının Diyarbakır'da yaşayanlar tarafından cinsiyet fark etmeksizin daha yoğun ortaya çıktığı görülmüştür. Nevrotik mekanizmalardan yapma-bozma mekanizması, Diyarbakır'da yaşayanlar tarafından cinsiyet fark etmeksizin daha sık kullanılmaktadır. Diyarbakır'da yaşayan kadınlar mizah olgun mekanizmasını daha çok kullanırken; erkekler, olgun mekanizmalar açısından farklılık göstermemektedir.

Gruplar kardeş sayısının savunma mekanizmaları ile ilişkisi incelenirken kendi içinde karşılaştırılmıştır. Kardeş sayısındaki artış Diyarbakır'da yaşayan bireyler için Antalya'da yaşayanlara oranla daha çok savunmayla ilişkili bulunmuştur. Diyarbakır'da yaşayan bireylerin kardeş sayısı arttıkça dışa vurma, bedenselleştirme, altruizm, mizah ve beklenti mekanizmaları daha çok kullanırken; pasif saldırganlık mekanizmasını daha az kullandıkları görülmüştür. Antalya'da yaşayan bireyler için kardeş sayısının artması ile dissosiyasyon olumlu yönde ilişkili; mizah olumsuz yönde ilişkili bulunmuştur.

Gruplar doğum sırasının savunma mekanizmaları ile ilişkisi incelenirken kendi içinde karşılaştırılmıştır. Diyarbakır'da yaşayan ve ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya gelen bireylerin yansıtma, pasif saldırganlık ve mizah mekanizmalarını daha sık kullandığı belirlenmiştir. Diyarbakır'da yaşayan

bireyler doğum sırasına göre nevrotik mekanizmalar açısından farklılaşmazken; Antalya'da yaşayan ve ortanca çocuk olan bireylerin altruizm mekanizmasını daha sık kullandığı görülmüştür.

Çalışmamızın sonuçlarından hareketle, klinisyenlerin klinik uygulamalarda danışanın yaşadığı bölgeye göre kişilik yapılanmasındaki faktörlerin değişiklik gösterebileceğini göz önünde bulundurması tavsiye edilmektedir. Coğrafi farklılıklara göre kişinin içinde bulunduğu aile yapısının değişiklik gösterebileceği; farklı yörelerde yaşayan bireylerin cinsiyetlerine göre oluşturdukları savunma biçimlerinin farklılık gösterebileceği unutulmamalıdır.



KAYNAKÇA

- Adler, A. (1927). *İnsanı Tanıma Sanatı*. (Çev. K. Şipal). Ankara: Say Yayınları.
- Adler, A. (1998). *Sorunlu Okul Çocuğu*. (Çev. K. Şipal). İzmir: Cem Yayıncılık.
- Agger, E. M. (1988). Psychoanalytic Perspectives On Sibling Relationships. *Psychoanalytic Inquiry*, 8(1), 3-30.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı* (Çev. E. Köroğlu). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Andrews, G., Singh, M. ve Bond, M. (1993). The Defense Style Questionnaire. *Journal of Nervous and mental Disease*, 181(4), 246-256.
- Ansari, M. A. (2008). Correlation Of Obsessive Compulsive Disorder With Birth Order-One. *Journal of The Liaquat University Of Medical And Health Sciences*, 7(2), 129-132.
- Bilge, Y. (2018). Kişilik Bozuklukları ve Savunma Mekanizmaları. *Electronic Turkish Studies*, 13(10), 145-167.
- Birtchnell, J. (1997). Mental İllness İn Sib Ships Of Two And Three. *British Journal of Psychiatry*, 119, 481-487.
- Blackman, J. S. (2004). *101 Defenses: How The Mind Shields İtself*. Routledge.
- Bollas, C. (2017). *The Shadow of The Object: Psychoanalysis of The Unthought Known*. Routledge.
- Bowins, B. (2010). Personality Disorders: A Dimensional Defense Mechanism Approach. *American Journal of Psychotherapy*, 64(2), 153-169.
- Cannon W. B. (1929). *Bodily Changes in Pain, Hunger, Fear and Rage*. New York: D. Appleton & Co. Erişim Adresi <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F10013-000>
- Chambers, J. C., Bickhard, M. H. ve Lambeth, G. S. (2001). Otto Kernberg's Object Relations Theory: A Metapsychological Critique. *Theory & Psychology*, 11(5), 687-711.
- Chandola, R. ve Tiwari S. C. (2016). Birth Order Significantly Affects The Mental Health Emotionally As Well As Psychologically. *The international journal of Indian Psychology*, 3(4), 96-104.
- Conley, J. J. (1980). Family Configuration As An Etiological Factor İn Alcoholism. *Journal of Abnormal Psychology*, 89(5), 670-679.
- Cramer, P. (1991). *The Development of Defense Mechanisms: Theory, Research And Discussion Of The Scales*. New York: Springer-Verlag.

- Cramer, P. (1998). Coping And Defense Mechanisms: What's The Difference? *Journal of Personality*, 66(6), 919-946.
- Cramer, P. (2000). Defense Mechanisms In Psychology Today: Further Processes For Adaptation. *American Psychologist*, 55(6), 637-645.
- Cramer, P. (2006). *Protecting The Self: Defense Mechanisms in Action*. Guilford Press.
- Çağatay, S. E. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyi ile Bağlanma Stilleri ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Çakır, K. ve Şen,E. (2012). Psikolojik Doğum Sırasına Göre Adil Dünya İnancı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32), 57-69.
- Dikici, E. (2014). Doğu-Batı Ayrımı Ekseninde Oryantalizm Ve Emperyalizm/Orientalism And İmperialism Within The Concept Of East-West Division. *Journal of History Culture and Art Research*, 3(2), 45-59.
- Downey, D. (2001). Number Of Siblings And İntellectual Development: The Resource Dilution Explanation. *American Psychologist*, 56(6-7), 497-508.
- Drareau, M., Roten, Y. D., Perry, J. C. ve Despland, J. N. (2003). A Study Of Stability And Change İn Defense Mechanisms During A Brief Psychodynamic Investigation. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 191(8), 496-502.
- Dudley, G. E. (1978). Effects Of Sex, Social Desirability, And Birth Order On The Defense Mechanisms Inventory. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 46(6), 1419-1426.
- Dunn, J. (1988). Sibling Influences On Childhood Development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 29(2), 119-127.
- Eckstein, D. ve Kaufman, J. A. (2012). The Role Of Birth Order İn Personality: An Enduring İntellectual Legacy Of Alfred Adler. *Journal of individual Psychology*, 68(1), 60-74.
- Erdemgil, E. (2018). *Kurumun Bilinçdışı Savunma Mekanizmalarının Çocuk/Genç İşçilere Hizmet Verenlerin Bakış Açısıyla Araştırılması*. (Yüksek Lisans). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ezer, H. İ. (2017). *Ergenlik Döneminde Yaygın Kullanılan Savunma Mekanizmaları ile Psikolojik Sağlık ve Mutluluk Düzeyi Arasındaki İlişki: Hatay İl Merkezi Örneği*. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Fan, F., Zhang, Y., Yanyun, Y. ve Mo, L. (2011). Symptoms Of Posttraumatic Stress Disorder, Depression, And Anxiety Among Adolescents Following The 2008 Wenchuan Earthquake İn China. *Journal of Traumatic Stress*, 24(1), 44-53.

- Flett, G. L., Besser, A. ve Hewitt, P. L. (2005). Perfectionism, Ego Defense Styles, And Depression: A Comparison Of Self-Reports Versus Informant Ratings. *Journal of Personality*, 73(5), 1355-1396.
- Franz, J. (2015). Birth Order Gale Encyclopedia of Children's Health: Infancy Through Adolescence. *Encyclopedia*, 23-32.
- Freud, A. (1989). *Ego ve Savunma Mekanizmaları*. (Çev. Y. Erim). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Freud, A. (2016). *Çocuklukta Normallik ve Patoloji*. (Çev. A.N. Babaoğlu). İstanbul: Metis Yayınları.
- Freud, S. ve Strachey J. E. (1964). *The Standard Edition Of The Complete Psychological Works Of Sigmund Freud*. Oxford: Macmillan.
- Gençoğlu, C. ve Kalkan M. (2015). Psychological Birth Order and Optimism İn High School. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(3), 215-228.
- Godarzi, A. M., Kianpoor, F., Nezhad, M. Z. (2007). Analysis Of Relationship Between Schizophrenia And Birth Order Of Children. *Journal of Applied Sciences*, 7(21), 3307-3331.
- Gustafson, C. (2010). *The Effects of Birth Order on Personality*. (Unpublished Master Thesis). The Faculty of the Alfred Adler Graduate School: Minneapolis.
- Gürhan, C. (2018). Kişilik Gelişimi. *Pegem Atıf İndeksi*, 123-163.
- Hafızoğlu, A. D. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Savunma Mekanizmaları ile Duygusal Şemaları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, A. ve Bozkur, B. (2017). Kadercilik Eğilimi İle Özyeterlik İnancı Ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 124-145.
- Kidwell, J. (1981). Number Of Siblings, Sibling Spacing, Sex, And Birth Order: Their Effects On Perceived Parent-Adolescent Relationships. *Journal of Marriage and Family*, 43(2), 315-332.
- Kohut, H. (2011). *The search for the self: selected writings of Heinz Kohut*. Karnac Books.
- Kohut, H. ve Miriam, E. E. (1987). *The Kohut Seminars On Self Psychology And Psychotherapy With Adolescents And Young Adults*. WW Norton & Company.

- Kroeber, T. C. (1963). *The Coping Functions of The Ego Mechanisms*. New York: Atherton Press.
- Krueger, R. F., Caspi, A., Moffitt, T. E., Silva, P. A. ve McGee, R. (1996). Personality Traits Are Differentially Linked To Mental Disorders: A Multitraitmultidiagnosis Study Of An Adolescent Birth Cohort. *Journal of Abnormal Psychology*, 105(3), 299-311.
- Kumcağız, H. (2000). *Lise Öğrencilerinin Olumsuz Otomatik Düşünceleri ile Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Samsun.
- Lundin, R. W. ve Ashton, H. (1979). *Theories And Systems Of Psychology*, Lexington, MA: Heath.
- Malone, J. C., Cohen, S., Liu, S. R. ve Vaillant, G. E. (2013). Adaptive Midlife Defense Mechanisms And Late-Life Health. *Personality and Individual Differences*, 55(2), 85-89.
- McGhee, P. ve Pistoiesi, E. (1979). *Humor: Its Origin and Development*, San Francisco: WH Freeman.
- McWilliams, N. (2011). *Psychoanalytic Diagnosis: Understanding Personality Structure In The Clinical Process*. Guilford Press.
- Nicke, R. ve Egle, U. T. (2006). Psychological Defense Styles, Childhood Adversities And Psychopathology In Adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 30(2), 157-170.
- Nurdan Güleç, Savunma mekanizmaları ve psikopatolojik tanı ilişkisi Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1994.
- Oktan, V., Odacı H. ve Çelik, Ç. B. (2014). Psikolojik Doğum Sırasının Psikolojik Sağlamlığın Yordanmasındaki Rolünün İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 140-152.
- Özbay, F. (2014). Akrabalık ve Komşuluk İlişkileri. Türkiye'de Aile Yapısı Araştırmaları Tespit ve Öneriler. *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Türkiye Aile Yapısı Araştırması İleri Analiz Raporu*, 56-87.
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T. ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-599.
- Öztürk, O. ve Uluşahin, Aylin. (2014). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Pellitteri, J. (2002). The Relationship Between Emotional İntelligence And Ego Defense Mechanisms. *The Journal of Psychology*, 136(2), 182-194.
- Putter, P. (2003). The Effects Of Birth Order On Depressive Symptoms İn Early Adolescence. *Perspectives in Psychology*, 6, 9-18.

- Reyhan, B. (2017). *Travma Sonrası Stres Bozukluğu Tespit Edilen ve Edilmeyen Deprem Mağdurlarının Kişilik Özellikleri ve Kullandıkları Savunma Mekanizmaları Açısından Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kıbrıs.
- Rodgers, R., Callahan, S. ve Chabrol, H. (2004). Revision Of The Translation Of Certain Items In The French Version Of PDQ-4 (Personality Diagnostic Questionnaire, Hyler, 1994). *L'Encephale*, 30(4), 408-409.
- Rohrer, J. (2017). Probing Birth-Order Effects On Narrow Traits Using Specification-Curve Analysis. *Psychological Science*, 28(12), 1821-1832.
- Saroglou, V. ve Fiasse, L. (2003). Birth Order, Personality, And Religion: A Study Among Young Adults From A Three-Sibling Family. *Personality and Individual Differences*, 35(1), 19-29.
- Sayıl, I. (1996). *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ders Kitabı*. Ankara: Antıp Aş Yayınları.
- Shulman, B. H. (1977). Birth Order And Ordinal Position: Two Adlerian Views. *Journal of Individual Psychology*, 33(1), 114-121.
- Shulman, B. H. (1977). Birth Order And Ordinal Position: Two Adlerian Views. *Journal of Individual Psychology*, 33(1), 114-121.
- Siegel, A. M. ve Kohut H. (2008). *The Psychology Of The Self*, Routledge.
- Steward, A. E. ve Campbell, L. F. (1998). Validity And Reliability Of The White-Campbell Psychological Birth Order Inventory. *Individual Psychology*, 54(1), 41-52.
- Sulloway, F. J. (2001). Birth Order, Sibling Competition, And Human Behavior. In: *Conceptual Challenges In Evolutionary Psychology*. Springer, Dordrecht, 39-83.
- Sulloway, F. J. (2007). Birth Order And Intelligence. *Science*, 316(5832), 1711-1712.
- Tannenbaum, M. (2012). Family Language Policy As A Form Of Coping Or Defence Mechanism. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 33(1), 57-66.
- Taşkent, A. (2010). *Alkol ve/veya Madde Bağımlıları ile Bağımlılığı Olmayan Bireylerin Savunma Mekanizmaları Açısından Karşılaştırılması, Çocukluk Çağı Travmaları, Disosiyatif Yaşantılar ve Bağımlılık şiddetinin Savunma Mekanizmaları Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Temel, E., Bahar, A. ve Çuhadar, D. (2007). Öğrenci Hemşirelerin Stresle Baş Etme Tarzları ve Depresyon Düzeylerinin Belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(5), 107-118.

- Tucker, C. J., Finkelhor, D., Turner, H. ve Shattuck, A. (2013). Association Of Sibling Aggression With Child And Adolescent Mental Health. *Pediatrics*, 132(1), 79-84.
- Vaillant, G. E. (1971). Theoretical Hierarchy Of Adaptive Ego Mechanisms: A 30-Year Follow-Up Of 30 Men Selected For Psychological Health. *Archives of General Psychiatry*, 24(2), 107-118.
- Vaillant, G. E. (1994). Ego Mechanisms Of Defense And Personality Psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 44-54.
- Vaillant, G. E., Bond, M. ve Vaillant, C. O. (1986). An Empirically Validated Hierarchy Of Defense Mechanisms. *Archives of General Psychiatry*, 43(8), 786-794.
- Whitty, M. T. (2003). Coping And Defending: Age Differences İn Maturity Of Defence Mechanisms And Coping Strategies. *Aging and Mental Health*, 7(2), 123-132.
- Yamaguchi, K. (1989). A Formal Theory For Male-Preferring Stopping Rules Of Childbearing: Sex Differences İn Birth Order And İn The Number Of Siblings. *Demography*, 26(3), 451-465.
- Yılmaz, M. T. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları (Self-Compassion) ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, N., Gençöz, T. ve Ak, M. (2007). Savunma Biçimleri Testi'nin Psikometrik Özellikleri: Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 244-253.
- Yurtseven, F. (2010). *“Ötekiyleken Ben” Temsilleri ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yücel, D. (2014). Number Of Siblings And Personality: Evidence Among Eighth Graders From The Early Childhood Longitudinal Study-Kindergarten Cohort (ECLS-K). *The Social Science Journal*, 51(1), 100-112.
- Zajonc, R. B. ve Sulloway, F. J. (2007). The Confluence Model: Birth Order As A Within-Family Or Between-Family Dynamic?. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(9), 1187-1194.
- Zhang, L. (2015). Defense Mechanisms And Thinking Styles. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 14(2), 163-172.

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (Erişim Tarihi: 28.04.2020)

<https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> (Erişim Tarihi: 28.04.2020)

<https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> (Erişim Tarihi: 28.04.2020)



EKLER

EK-A BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Elinizdeki ölçekler İstanbul Gelişim Üniversitesi Psikoloji Bölümü bünyesinde ve Klinik Psikoloji alanında sürmekte olan yüksek lisans tezinin bir parçasıdır. Bu çalışmada kardeş sayısı ve doğum sırası ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişki incelenmektedir. Lütfen sorulara mümkün olduğu kadar kendi gerçek fikrinizi yansıtan cevaplar veriniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Size verilen ölçeklerin hiçbirinin üzerine isim ve soyadı yazmayınız. İsim ve diğer kimlik bilgileriniz tamamıyla gizli tutulacak cevaplarınız grup olarak sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir.

Anketi doldurmadan önce size çalışma hakkında ayrıntılı bilgi verilecek ve gönüllü katılım formları imzalamanız istenecektir. Anket sonunda ise çalışmaya yönelik sorularınız cevaplanacaktır.

Çalışmaya yönelik sorularınız için: psk.mehmetaras@gmail.com

Çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederiz.

“Yukarıda bilgileri verilen bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.”

İmza _____

Tarih____

EK-B SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Aşağıdaki sorulara kendinize uygun şekilde cevap veriniz.

Doğum yılınız : _____

Cinsiyetiniz : Kadın () Erkek ()

En son mezun olduğunuz okul : Lise () Lisans () Lisansüstü
()

Bölümünüz / Mesleğiniz : _____

Kardeş Sayınız: : _____

Doğum Sıranız : _____
(En büyükten başlayarak)

EK-C SAVUNMA BİÇİMLERİ TESTİ

Yönerge: Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyun ve sizi en iyi tanımlayan şıkkı işaretleyin.

1. Başkalarına yardım etmek hoşuma gider, yardım etmem engellenirse üzülürüm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

2. Bir sorunum olduğunda, onunla uğraşacak vaktim olana kadar o sorunu düşünmemeyi becerebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

3. Endişemin üstesinden gelmek için yapıcı ve yaratıcı şeylerle uğraşırım (resim, el işi, ağaç oyma)

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

4. Arada bir bu gün yapmam gereken işleri yarına bırakırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

5. Kendime çok kolay gülerim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

6. İnsanlar bana kötü davranmaya eğilimliler.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

7. Birisi beni soyup paramı çalsa, onun cezalandırılmasını değil ona yardım edilmesini isterim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

8. Hoş olmayan gerçekleri, hiç yokmuşlar gibi görmezlikten gelirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

9. Süpermen’mişim gibi tehlikelere aldırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

10. İnsanlara, sandıkları kadar önemli olmadıklarını gösterebilme yeteneğimle gurur duyarım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

11. Bir şey canımı sıktığında, çoğu kez düşüncesizce ve tepkisel davranırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

12. Hayatım yolunda gitmediğinde bedensel rahatsızlıklara yakalanırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

13. Çok tutuk bir insanım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

14. Her zaman doğruyu söylemem

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

15. Sorunsuz bir yaşam sürdürmemi sağlayacak özel yeteneklerim var.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

16. Seçimlerde bazen haklarında çok az şey bildiğim kişilere oy veririm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

17. Bir çok şeyi gerçek yaşamımdan çok hayalimde çözerim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

18. Hiçbir şeyden korkmam

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

19. Bazen bir melek olduğumu, bazen de bir şeytan olduğumu düşünürüm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

20. Kırıldığımda açıkça saldırgan olurum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

21. Her zaman, tanıdığım birinin koruyucu melek gibi olduğunu hissederim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

22. Bana göre, insanlar ya iyi ya da kötüdürler.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

23. Patronum beni kızdırırsa, ondan hıncımı çıkarmak için ya işimde hata yaparım ya da işi yavaşlatırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

24. Her şeyi yapabilecek güçte, aynı zamanda son derece adil ve dürüst olan bir tanıdığım var.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

25. Serbest bıraktığımda, yaptığım işi etkileyebilecek olan duygularımı kontrol edebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

26. Genellikle, aslında acı verici olan bir durumun gülünç yanını görebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

27. Hoşlanmadığım bir işi yaptığımda başım ağrır.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

28. Sık sık, kendimi kesinlikle kızmam gereken insanlara iyi davranırken bulurum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

29. Hayatta, haksızlığa uğruyor olduğuma eminim

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

30. Sınav ya da iş görüşmesi gibi zor bir durumla karşılaşacağımı bildiğimde, bunun nasıl olabileceğini hayal eder ve başa çıkmak için planlar yaparım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

31. Doktorlar benim derdimin ne olduğunu hiçbir zaman gerçekten anlamıyorlar.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

32. Haklarım için mücadele ettikten sonra, girişken davrandığımdan dolayı özür

dilemeye eğilimliyimdir.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

33. Üzüntülü ya da endişeli olduğumda yemek yemek beni rahatlatır.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

34. Sık sık duygularımı göstermediğim söylenir.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

35. Eğer üzüleceğimi önceden tahmin edebilirsem, onunla daha iyi baş edebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

36. Ne kadar yakınırsam yakınyım, hiçbir zaman tatmin edici bir yanıt alamıyorum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

37. Yoğun duyguların yaşanması gereken durumlarda, genellikle hiçbir şey hissetmediğimi fark ediyorum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

38. Kendimi elimdeki işe vermek, beni üzüntülü ya da endişeli olmaktan korur.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

39. Bir bunalım içinde olsaydım, aynı türden sorunu olan birini arardım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

40. Eğer saldırganca bir düşüncem olursa, bunu telafi etmek için bir şey yapma ihtiyacı duyarım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Bana çok uygun*

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad-Soyad: Mehmet Aras

EĞİTİM DURUMU

Lisans: Maltepe Üniversitesi – Psikoloji

Yüksek Lisans: İstanbul Gelişim Üniversitesi – Klinik Psikoloji

YABANCI DİL

İngilizce

STAJLAR

1. Anadolu Adliyesi – Psikoloji Lisans Stajı
2. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi – Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Stajı

İŞ DENEYİMİ

1. İnsula Psikoloji (İstanbul Avrupa Yakası) / Psikolog
2. Aras Psikoloji (İstanbul) / Kurucu ve Psikolog